

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ο Εσωτερικός Έλεγχος σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Μελέτη
Περίπτωσης

της Δροσινάκη Αικατερίνη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου, καθόλη την διάρκεια των σπουδών μου για όλες αυτές τις πολύτιμες γνώσεις που μου προφέραν και συντέλεσαν στην ανάπτυξη του πνευματικού μου ορίζοντα και του γνωστικού αντικειμένου των σπουδών μου. Ιδιαίτερα όμως θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, που με την καθοδήγηση και την συμβολή του κατάφερα να ολοκληρώσω την παρούσα εργασία.

Τέλος, με περισσή αγάπη, θα ήθελα να ευχαριστήσω και να αφιερώσω την εργασία αυτή στους γονείς μου για την οικονομική υποστήριξη, την ενθάρρυνση αλλά και την δυνατότητα να ολοκληρώσω αυτό το κύκλο σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται προσπάθεια να αποσαφηνιστεί ο ρόλος της ελεγκτικής αλλά και η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Να παρουσιαστούν τα είδη και οι δραστηριότητες τους ώστε να γίνει εύκολα κατανοητό στον αναγνώστη η σύνδεση των δύο αυτών κλάδων.

Παρουσιάζεται επιπλέον η ανάγκη ενός σωστά δομημένου συστήματος εσωτερικού ελέγχου παρουσιάζοντας τα οφέλη τόσο προς τη διοίκηση όσο όμως και στα υπόλοιπα τμήματα, αφού συντελεί στην εύρυθμη λειτουργία μεταξύ τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στον άνθρωπο που ενεργεί τους ελέγχους μέσα στην οικονομική μονάδα, τα χαρακτηριστικά, τη θέση εραρχειάς που πρέπει να έχει αλλά και τα εργαλεία που θεωρείται φρόνιμο να χρησιμοποιεί.

Για την ευκολότερη κατανόηση του θεωρητικού πλαισίου, στο τέλος της παρούσας διπλωματικής παρουσιάζεται μία μελέτη περίπτωσης με σκοπό την δημιουργία μιας πιο ολοκληρωμένης άποψης σχετικά με το θέμα.

Λέξεις Κλειδιά: Ελεγκτική, Εσωτερικός Έλεγχος, Εσωτερικός Ελεγκτής, Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Abstract

This dissertation attempts to clarify the role of audit and the importance of internal control. To present the types and their activities so that the connection between these two branches can be easily understood by the reader.

In addition, there is a need for a well-structured system of internal control, presenting the benefits both to the management and to the other departments, since it contributes to the extensive operation between them. Special emphasis is given to the person who performs the controls within the financial unit, the characteristics, the position of hierarchy he must have but also the tools that he is considered wise to use.

For an easier understanding of the theoretical framework, a case study is presented at the end of this dissertation in order to create a more comprehensive view on the subject.

Keywords: Audit, Internal Audit, Internal Auditor, Internal Audit Systems

<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</u>	<u>1</u>
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	<u>2</u>
<u>Abstract</u>	<u>3</u>
<u>Κεφάλαιο 1ο : Εισαγωγή</u>	<u>5</u>
<u>Εισαγωγικές Παρατηρήσεις</u>	<u>5</u>
<u>Σκοπός Εργασίας</u>	<u>7</u>
<u>Δομή της εργασίας</u>	<u>7</u>
<u>Κεφάλαιο 2ο : Επισκόπηση Βιβλιογραφίας</u>	<u>8</u>
<u>Κεφάλαιο 3ο : Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ</u>	<u>11</u>
<u>Το εννοιολογικό πλαίσιο της επιστήμης της ελεγκτικής</u>	<u>11</u>
<u>Από το χθες μέχρι το σήμερα και η ιστορικής της εξέλιξη</u>	<u>14</u>
<u>Κατηγορίες της ελεγκτικής</u>	<u>18</u>
<u>Εσωτερική και Εξωτερική</u>	<u>18</u>
<u>Ιδιωτική και Δημόσια</u>	<u>20</u>
<u>Άλλες διακρίσεις και διαχωρισμοί της ελεγκτικής</u>	<u>22</u>
<u>Κεφάλαιο 4ο: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ</u>	<u>28</u>
<u>Ορίζοντας τον εσωτερικό έλεγχο</u>	<u>28</u>
<u>Ο σκοπός και ο στόχος των ελέγχων</u>	<u>29</u>
<u>Είδη εσωτερικού ελέγχου</u>	<u>31</u>
<u>Διοικητικός Έλεγχος</u>	<u>32</u>
<u>Λειτουργικός έλεγχος</u>	<u>33</u>
<u>Λογιστικός ή οικονομικός έλεγχος</u>	<u>34</u>
<u>Έλεγχος παραγωγής</u>	<u>35</u>
<u>Τα χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού ελέγχου</u>	<u>35</u>
<u>Πρότυπα και βασικές αρχές</u>	<u>38</u>
<u>Κεφάλαιο 5ο: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ</u>	<u>40</u>
<u>Η θέση του ελεγκτή της επιχείρησης</u>	<u>40</u>
<u>Τυπικά χαρακτηριστικά και προσόντα του εσωτερικού ελεγκτή</u>	<u>41</u>
<u>Η οργάνωση και η διοίκηση</u>	<u>43</u>
<u>Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας</u>	<u>45</u>
<u>Αξιολόγηση του έργου του ελεγκτή</u>	<u>49</u>
<u>Κεφάλαιο 6ο: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ</u>	<u>55</u>
<u>Ορίζοντας τα συστήματα ελέγχου</u>	<u>55</u>
<u>Στόχος των συστημάτων</u>	<u>59</u>

<u>Κεφάλαιο 7ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ</u>	<u>61</u>
7. <u>Γενικά</u>	<u>61</u>
<u>Πληροφορίες για της εταιρείας</u>	<u>62</u>
<u>Εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση</u>	<u>63</u>
<u>Συμπεράσματα του εσωτερικού ελεγκτικού έργου</u>	<u>65</u>
<u>Κεφάλαιο 8. Συμπεράσματα – Προτάσεις για μελλοντική έρευνα</u>	<u>66</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	<u>69</u>

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας από το 1997 ακόμα, έχει ορίσει την Ελεγκτική¹ ως : “το σύνολο κανόνων, αρχών και ενεργειών με βάση τις οποίες διενεργείται κάθε λογιστικο-διαχειριστικός έλεγχος με σκοπό τη διατύπωση αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση”. Ο κλάδος της ελεγκτικής διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες οικονομικές και διοικητικές επιστήμες που εξετάζουν και αναλύουν τους κανονισμούς και τις προϋποθέσεις για να μπορέσει να διεξαχθεί ο έλεγχος σε οποιαδήποτε επιχείρηση ή φορέα που πραγματοποιεί οικονομικές συναλλαγές. Κύριος στόχος είναι τόσο η σωστή διαχείριση όσο και η διαφύλαξη των οικονομικών πόρων της επιχείρησης καθώς και η ορθή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Οι έλεγχοι διαφέρουν σε εσωτερικό, όπου θα αναλύσουμε παρακάτω, σε εξωτερικό έλεγχο και σε μικτό. Η διάκριση συνήθως οφείλεται στον άνθρωπο που πραγματοποιεί τον έλεγχο και στον φορέα που ελέγχεται².

Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται από εξειδικευμένα στελέχη τα οποία έχει καθορίσει και οργανώσει η ίδια η εταιρεία. Θεωρείται ως μία ανεξάρτητη, από τις υπόλοιπες, δραστηριότητα με αντικειμενικό σκοπό και με κύριο στόχο να ενισχύει την αξία των λειτουργιών μιας επιχείρησης. Είθιστε να πραγματοποιείται σε όλα τα συστήματα λειτουργίας και οργάνωσης που υπάρχουν.

Ο εξωτερικός έλεγχος αντίθετα πραγματοποιείται από ελεγκτές που δεν έχουν ουδεμία επαφή ούτε σχέση εξαρτημένης εργασίας με την επιχείρηση που ελέγχεται. Ο έλεγχος πραγματοποιείται έπειτα από απαίτηση των μετόχων της. Συνήθως λαμβάνει μέρος στο λογιστικό σύστημα της εταιρείας και στις λειτουργίες εκείνες που έχουν άμεση επίδραση σε αυτό.

Ο μικτός έλεγχος καθορίζεται από το εσωτερικό τμήμα της οικονομικής μονάδας που ελέγχεται αλλά πραγματοποιείται από εξωτερικούς ελεγκτές.

1 Καββαθάς Σ., Εσωτερικός και Εξωτερικός έλεγχος: Διαφορές και ομοιότητες στη σύγχρονη εποχή, περιοδικό: Accountancy Greec, Αθήνα, τεύχος 30

2 Σταυρόπουλος Α., (2005) «Ελεγκτική», Θεσσαλονίκη, σελ 15

Γενικότερα, ορίζοντας τον εσωτερικό έλεγχο, βάση των διεθνή προτύπων, θεωρείται ως η αντικειμενική και ανεξάρτητη δραστηριότητα με συμβουλευτικό χαρακτήρα με σκοπό την συνεχή βελτίωση της αξίας των λειτουργιών της επιχείρησης ή του οργανισμού. Προσφέρει μια συστηματική προσέγγιση, αξιολογώντας αυστηρά την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων και τις εφαρμοσμένες διαδικασίες και στρατηγικές διοίκησης.

Η αναγκαιότητα για ολοκληρωμένους εσωτερικούς ελέγχους σε οποιαδήποτε οικονομική διαχείριση κυρίως προέρχεται από τους μη σωστούς χειρισμούς ανθρώπων στο εσωτερικό περιβάλλον της εταιρείας. Τα σκάνδαλα που κατά καιρούς εμφανίζονται με αποτέλεσμα την αρνητική επιρροή των χρηματιστηρίων δημιούργησαν σε μεγαλύτερο βαθμό την ανάγκη για μια αξιόλογη και αποτελεσματική παρακολούθηση των οικονομικών μονάδων.

Σκοπός Εργασίας

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αποσκοπεί στο να αποσαφηνίσει και να προσεγγίσει το εννοιολογικό πλαίσιο της επιστήμης της ελεγκτικής και κατ' επέκταση του εσωτερικού ελέγχου. Θα παρουσιαστούν λεπτομερώς τόσο οι δραστηριότητες αυτών όσο και τα άτομα που εμπλέκονται. Αποσκοπεί επίσης να παρουσιάσει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στους δύο αυτούς κλάδους, τι περιέχουν και πως διενεργούν αλλά και πως αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Δομή της εργασίας

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μία εννοιολογική οριοθέτηση της ελεγκτικής. Αρχικά αναλύεται η ιστορική αναδρομή της και στη συνέχεια μέσα από μια εκτενή βιβλιογραφική έρευνα παρουσιάζονται οι σημαντικότερες εννοιολογικές προσεγγίσεις της επιστήμης αυτής και όσα θέματα εξετάζει. Το πρώτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την σπουδαιότητα της ύπαρξης του συγκεκριμένου κλάδου

Κύριο θέμα του τέταρτου κεφαλαίου είναι η λεπτομερής αναφορά της ύπαρξης εσωτερικού ελέγχου μέσα στην επιχείρηση. Στόχος είναι η αποσαφήνιση της έννοιας,

εστιάζοντας στα βασικότερα θέματα γύρω από αυτή, αλλά και η ανάλυση των χαρακτηριστικών και των ειδών του ελέγχου, για την ευκολότερη κατανόηση του αναγνώστη.

Στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζεται για αρχή ο ανθρώπινος παράγοντας σε σχέση με τον έλεγχο μιας επιχείρησης. Με άλλα λόγια παρουσιάζεται ο ελεγκτής, τα προσόντα και οι ικανότητες που θα πρέπει να έχει καθώς και η αξιολόγηση που θα προκύπτει με την ολοκλήρωση του έργου του. Ακολουθούν ενότητες που αφορούν τα συστήματα του εσωτερικού ελέγχου και την σπουδαιότητα ύπαρξής τους μέσα σε μια οργανωμένη οικονομική μονάδα. Αξιολογούνται τα πλεονεκτήματά τους και δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητά τους για την βέλτιστη λειτουργία μιας επιχείρησης.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της εικονικής εταιρείας Rust-Eze, ως μελέτη περίπτωσης, αφού αποτελεί εφαρμογή των όσων αναφέρθηκαν στα παραπάνω κεφάλαια με στόχο να δείξει τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στην πράξη.

Κεφάλαιο 2ο : Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Για την εκπόνηση και την συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας αντλήθηκαν πληροφορίες τόσο από ελληνική όσο και από διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία εστιάζοντας κυρίως σε μελέτες σχετικές με την επιστήμη της ελεγκτικής. Άλλωστε το συμπέρασμα που δημιουργήθηκε ήταν ότι είναι αρκετές και ενδιαφέρουσες οι έρευνες πάνω στο κλάδο της ελεγκτικής και του εσωτερικού ελέγχου.

Ο εσωτερικός έλεγχος, όπως αναφέρθηκε από τον Καζαντή (2006), μέσα σε μία οικονομική μονάδα είναι ο τομέας που ασκεί την μεγαλύτερη επίδραση στις ενέργειες της ελεγκτικής. Άλλωστε ο τομέας των εσωτερικών ελέγχων μπορεί να θεωρηθεί και ως ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς μέσα σε μια επιχείρηση αφού σε συνδυασμό με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου συγκροτούν τη σπουδαιότερη μεταβλητή του ελεγκτικού κινδύνου³.

Το ίδιο σημαντικό θεωρείται και ο κλάδος της επιστήμης της ελεγκτικής σε οποιαδήποτε οικονομική μονάδα είτε ιδιωτικού είτε δημοσίου δικαίου, δεδομένου του πολυδιάστατου κοινωνικο-οικονομικού χαρακτήρα που μπορεί να έχει ως απόρροια της παγκοσμιοποίησης, της κατάργησης των συνόρων, της αύξησης του ανταγωνισμού αλλά και της αυξημένης συγκέντρωσης κεφαλαίων.

Άλλη μία έρευνα το 2005 από τον Τσακλαγκάνο, περί ελεγκτικής παρουσίασε με ακρίβεια την σπουδαιότητα των δραστηριοτήτων της επιστήμης αυτής και την αναγκαιότητα καταρτισμένων στελεχών με ένα σημαντικά αναπτυγμένο γνωστικό υπόβαθρο επί του θέματος. Με τον τρόπο αυτό θα είναι σε θέση να διασφαλίσουν τον περιορισμό της έκθεσης της οικονομικής μονάδας σε επιχειρηματικούς κινδύνους, έπειτα από την ολοκλήρωση εσωτερικών ελέγχων μέσω προηγμένων συστημάτων⁴.

Την ίδια αντίληψη είχαν και κάποιες προγενέστερες έρευνες, όπως αυτή της Παπαδάτου⁵ (2001) και αυτή του Colbert⁶ (2002), όπου αναφέρει ότι ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να εντοπίζει τους πιθανούς κινδύνους κατά την διάρκεια του ελέγχου ώστε να μπορεί να διαφυλάξει την διοίκηση που καλείται να πάρει αποφάσεις σχετικά με την λειτουργία και την ανάπτυξη της μονάδας. Χαρακτήριζαν μάλιστα ως μια

3 Καζαντζής Χ., (2006), Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση εννοιων, Αρχών και Προτύπων, Business Plus, Αθήνα σελ. 247

4 Τσακλαγκάνος Α, (2005), Ελεγκτική, Εκδοτικός Οίκος Αδερφών Κυριακίδη Α.Ε, Αθήνα, σελ. 49- 53

5 Παπαδάτου Θ., (2001), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιρειών: Εφαρμογές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Έλεγχος διαχείρισης, Εκδόσεις Σακκουλα, Αθήνα

6 Colbert L. J., (2002), “Corporate governance: Communications from internal and external auditor”, Managerial Auditing Journal, Vol. 17, No. 3, pp. 147-152

από τις σπουδαιότερες μεταβλητές την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου και των σωστών λειτουργιών του μιας και παρεχόμενες υπηρεσίες του μπορούν να μειώσουν κάθε πιθανό κίνδυνο της οικονομικής μονάδας.

Υπάρχουν όμως και κάποιες αρχές που συντελούν στην επιτυχία ενός ελέγχου και αυτές παρουσιάστηκαν από τους Goodwin και Kent⁷ το 2006 έπειτα από την έρευνα που πραγματοποίησαν. Οι αρχές αυτές αναφέρονται τόσο στην εξειδίκευση των στελεχών όπως προαναφέρθηκε όσο και στην δημιουργία μέτρων πρόληψης και σαφή οδηγιών. Επίσης θα πρέπει ο έλεγχος να ακολουθεί τα τυπικά εκείνα χαρακτηριστικά της οικονομικής μονάδας και να είναι σε θέση να καλύπτει τις ενέργειες και τις δραστηριότητες που λαμβάνουν μέρος μέσα σε αυτή.

Ο ρόλος των ελεγκτών και της θέσης στην πυραμίδα της ιεραρχίας που πρέπει να λαμβάνουν προκάλεσαν ποικίλες απόψεις στη διεθνή βιβλιογραφία. Οι περισσότεροι βέβαια συμφωνούσαν με αυτή των William, Glover και Pawitt⁸ (2016) που θέλουν τον εσωτερικό ελεγκτή ως ένα ανώτατο διοικητικό στέλεχος, με μεγάλη υπόσταση μέσα στην οικονομική μονάδα μιας και τον θεωρούν το συνδετικό κρίκο σχεδόν όλων των τμημάτων. Παράλληλα, με τα παραπάνω, ο εσωτερικός ελεγκτής θεωρείται ο άνθρωπος που μπορεί να εξασφαλίσει σε σημαντικό ποσοστό την εύρυθμη λειτουργία και συνεργασία των υπόλοιπων τμημάτων με ιδιαίτερη έμφαση στα τμήματα διεύθυνσης.

Για να έχουν υπόσταση όλα τα παραπάνω και να μπορεί ο εσωτερικός ελεγκτής να θεωρείται ο άνθρωπος «κλειδί» μιας επιχείρησης θα πρέπει να κατέχει κάποια ιδιαίτερα και αρκετά ανεπτυγμένα προσόντα που θα συγκροτούν στην παρουσίαση των χαρακτηριστικών του όπως αναφέρεται στην μελέτη του Βερβερίδη. Καθώς επίσης, σύμφωνα με τη μελέτη του Παπαστάθη (2014)⁹, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να

7 Goodwin, J. and Kent, P. (2006). "Relation Between External Audit Fees, Audit Committee Characteristics and Internal Audit", Accounting and Finance, pp.387-404

8 William M. Jr., S. Glover, Pawitt D., (2016), Auditing and Assurance services: a systematic approach, 8th Edition

9 Παπαστάθης Π., (2014), «Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) και η πρακτική εφαρμογή του», Ιδιωτική έκδοση, Αθήνα σελ 541-552

χρησιμοποιεί και κάποια πρότυπα εργασίας εσωτερικού ελέγχου ώστε να μπορεί να εγγυηθεί την ορθότητα των αποτελεσμάτων της έρευνάς του.

Οι Ζαφειράκου και Ταχυνάκη (2007)¹⁰, μέσα από την δική τους έρευνα αφού ανέδειξαν την σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου μέσα στις επιχειρήσεις παρουσίασαν και τα οφέλη χρήσης προηγμένων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Το βέλτιστο βαθμό απόδοσης που μπορεί να υπάρξει μέσα στην οικονομική μονάδα αλλά και την ικανότητα οργάνωσης με αποτέλεσμα να εκτελείται ευκολότερα και η ελεγκτική δραστηριότητα

Κεφάλαιο 3ο : Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το εννοιολογικό πλαίσιο της επιστήμης της ελεγκτικής

10 Ζαφειράκου Η. Ταχυνάκης Π., (2007), Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική Προσέγγιση, Σπουδαί, Τόμος 57, Τεύχος 1^ο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, σελ 58-79

Η επιστήμη της ελεγκτικής συνθέτει δύο αρκετά ιδιαίτερες επιστήμες, διοικητική και οικονομική επιστήμη, οι οποίες είναι αρμόδιες για την σωστή λειτουργία και την ευημερία της οικονομικής μονάδας. Ουσιαστικά η ελεγκτική καθορίζει τους κανονισμούς και τις προϋποθέσεις για την τέλεση ελέγχων μέσα στην εταιρεία ή των οργανισμό. Κύριος σκοπός αυτών είναι η ορθή διαχείριση των οικονομικών πόρων αλλά και η προστασία και η ανάπτυξη τόσο των περιουσιακών στοιχείων όσο και του ανθρώπινου δυναμικού¹¹.

Πέραν των ανωτέρων, άλλοι βασικοί στόχοι της επιστήμης της ελεγκτικής δύναται να θεωρηθούν:

- η επιβεβαίωση και ο καθορισμός των οικονομικών καταστάσεων της μονάδας, όπως για παράδειγμα: ισολογισμοί, Καταστάσεις Ταμειακών Ροών ή Αποτελεσμάτων κ.α.
- η λήψη των κατάλληλων μέτρων και αποφάσεων μέσω της παρακολούθησης των αριθμοδεικτών.
- η ανάπτυξη και η εξέλιξη της αποτελεσματικότητας μέσα από την εξάλειψη των αδυναμιών και των ατελειών που προκαλούν σύγχυση στο συνολικό κύκλωμα λειτουργίας της.
- η εξακρίβωση, ο εντοπισμός και η απαλοιφή ηθελημένων και μη, λογιστικών λαθών και απατών.
- η πλήρη συμμόρφωση στις προβλεπόμενες νομοθετικές διατάξεις.

Με άλλα λόγια η ελεγκτική είναι η επιστήμη της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων σε μια επιχείρηση-οργανισμό που θέτει τους γενικούς όρους και δημιουργεί τα ιδανικά δεδομένα για την πραγμάτωση ελέγχων σε οποιαδήποτε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας¹².

Ο κλάδος της ελεγκτικής συνθέτεται από 3 πυλώνες:

11 Παππάς Α., (1990), Ελεγκτική, Εκδόσεις Σμπίλιας, Αθήνα, σελ. 15

12 Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Ελεγκτική, (σημειώσεις), Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης, σελ.1

1. **Το αντικείμενο του ελέγχου:** Περιλαμβάνει όλα εκείνα τα δεδομένα που είναι προς έλεγχο, τον λόγο που ελέγχονται και ποιοι είναι οι στόχοι του ελέγχου. Εκδήλωση ενδιαφέροντος για την διεξαγωγή του ελέγχου παρουσιάζουν από τους μετόχους και τους διοικούντες της επιχείρησης μέχρι τους πιστωτές και όσους έχουν οικονομικές συναλλαγές με αυτή.
2. **Το υποκείμενο του ελέγχου:** Αφορά τον άνθρωπο που πραγματοποιεί τον έλεγχο, δηλαδή τον ελεγκτή. Αποσαφηνίζει τα προσόντα και τις προδιαγραφές που οφείλει να πληρεί, με σκοπό να ανταποκρίνεται στα ελεγκτικά του καθήκοντα.
3. **Οι διαδικασίες ελέγχου:** Οι επιστημονικές τεχνικές και μέθοδοι που πραγματοποιούνται για την υλοποίηση του ελέγχου με σκοπό να εκτελεστεί το ελεγκτικό έργο.

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί με αναφορά στην ελεγκτική. Ένας από τους πιο ολοκληρωμένους είναι αυτός της Αμερικάνικης Ένωσης Λογιστικής¹³ όπου την ορίζει ως μία συγκεντρωτική κατάσταση και αξιολόγηση των δεδομένων με κύριο στόχο την δημιουργία συμπερασμάτων έπειτα από συγκεκριμένα κριτήρια, από έναν εξειδικευμένο επαγγελματία.

Ένας πιο πρόσφατος ορισμός ¹⁴για την επιστήμη της ελεγκτικής, δίνει περισσότερο έμφαση στα δομικά στοιχεία, δηλαδή την παρουσιάζει ως την μέθοδο της άκρως αντικειμενικής τεχνικής για την συγκέντρωση αλλά και την αξιολόγηση δεδομένων, από έναν ανεξάρτητο και εξειδικευμένο άτομο με στόχο τον εντοπισμό και την παρουσίαση προς τους ενδιαφερόμενους, σχετικές πληροφορίες σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν οριστεί.

Παρόλα αυτά είναι αναγκαίο να αναφερθεί ότι ο κλάδος της ελεγκτικής δεν μπορεί από μόνος του να θεωρηθεί ως μία ανεξάρτητη δεσμευτική πρακτική ελέγχου, αναφορικά

13 American Accounting Association, (1971), The Account Review, American Accounting Association Annual Report, The Accounting Review, Vol. 47, No.1 (Jan,1972), pp. 193-196

14 Καζαντζής Χ., (2006), Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση εννοιων, Αρχών και Προτύπων, Business Plus, Αθήνα σελ. 22

πάντα με την ορθότητα και την επάρκεια των οικονομικών καταστάσεων που συνθέτει. Υπάρχουν ποικίλες διαδικασίες και ενέργειες σε άμεση σύνδεση που συγκροτούν την εταιρική διακυβέρνηση υπό την αιγίδα των εσωτερικών ελέγχων, της αξιολόγησης άσκησης ηγεσίας της διοίκησης και των πρακτικών της καθώς και των ελέγχων που σχετίζονται με την εφαρμογή κανόνων και νόμων και τα ποσοστά συμμόρφωσης της εκάστοτε οικονομικής μονάδας.

Από το χθες μέχρι το σήμερα και η ιστορικής της εξέλιξη

Οι ρυθμοί εξέλιξης της οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες, η αύξηση και η ανάπτυξη των επιχειρήσεων και των οργανωμένων αγορών χρήματος και η τάση για την αναζήτηση καταρτισμένων στελεχών είναι μερικές σημαντικές μεταβλητές της οικονομικής μεγέθυνσης και των πληθωριστικών τάσεων που επικρατούν.

Εντούτοις, δεδομένου τον τεράστιο όγκο οικονομικών συναλλαγών σε συνδυασμό με την μη επαρκή οργάνωση των οικονομικών και περιουσιακών στοιχείων αλλά και την έλλειψη χρήσης εξουσίας, κάνει πιο έντονη την ανάγκη για την δημιουργία μηχανισμών και συστημάτων ελέγχων. Παρόμοιες μεταβλητές είναι και η μη καταβολών οικονομικών υποχρεώσεων προς το κράτος και το αντίθετο, η μη τήρηση υποχρεώσεων της πολιτείας προς τους πολίτες της, η συνεχή εμφάνιση φαινομένων άσκοπης σπατάλης πόρων, διαφθοράς και σκανδάλων¹⁵. Όλα αυτά οδηγούν όλο και περισσότερο στην ανάγκη βελτίωσης κανόνων και θεσμών για έναν πιο αξιοκρατικό σύστημα ελέγχων, είτε αυτό αφορά το δημόσιο είτε τον ιδιωτικό τομέα.

Τα δεδομένα αυτά δεν είναι όμως μόνο τις τελευταίες δεκαετίες. Σημάδια σπατάλης και διαφθοράς εμφανίστηκαν από τα αρχαία χρόνια ακόμα μέσω της ανταλλαγής αγαθών και των πρώτων εμπορικών συναλλαγών. Βέβαια το παλαιολιθικό σύστημα της εποχής εκείνης επέτρεπαι μόνο τη χρήση συμβόλων και γραμμών πάνω σε κορμούς δέντρων και πλάκες. Η πάροδος όμως των χρόνων και ο πολλαπλασιασμός των αναγκών για αγαθά και ανταλλαγή αυτών δημιούργησε τις πρώτες εμπορικές πράξεις. Γεγονός που

15 Pantelidis P., (2009), Conceptual framework of auditing. Tax audit approach, International Journal of Management Research and Technology, 3(2), Serials Publications, pp. 409-416

από τότε δημιούργησε την ανάγκη της ύπαρξης ελέγχων από ανθρώπους κατάλληλα εκπαιδευμένους με ήθος και τιμιότητα και φυσικά έγινε επιτακτική η ανάγκη αυτή όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα νομίσματα.

Γύρω στο 3000 π.Χ στη Βαβυλωνία¹⁶, έχει συμφωνηθεί ότι παρουσιάστηκαν οι πρώτες εκθέσεις λογιστικού και ελεγκτικού περιεχομένου και οι πρώτοι νόμοι του εμπορίου. Μάλιστα, υπήρχε τη θέση του «γραμματέα» όπου ήταν υποχρεωμένος πάνω σε πλάκες να καταγράψει τις μεγάλες συναλλαγές και έπειτα ο «πραγματογνώμονας», σήμερα ο ελεγκτής, να υπογράψει πάνω στη πλάκα ώστε να νομιμοποιήσει την συναλλαγή αυτή.

Κάτι παρόμοιο συνέβαινε και στην Αίγυπτο, κατά την εποχή του Φαραώ. Δεδομένου ότι οι συγκομιδές των σιταριών ήταν πολύ μεγάλες αλλά και το κύριο φορολογητέο αγαθό, για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος των συναλλαγών, δημιουργήθηκε το αξίωμα για την τότε εποχή του «επιστάτη επί των σιτηρών». Ήταν δηλαδή υπεύθυνος για την καταγραφή των εισαγωγών και των εξαγωγών των σιτηρών και την πλήρη αναφορά του στο κράτος με σκοπό την απόδοση των φόρων από τους πολίτες.

Μεγάλη προσπάθεια για την δημιουργία αξιοκρατικού ελέγχου και ελεγκτικού σώματος γίνεται κατά την περίοδο προεδρίας του Κλεισθένη τον 6^ο αιώνα π.Χ, όπου δημιούργησε την αρχή των δέκα «αποδεκτών» ενώ ταυτόχρονα ανέθεσε την διαχείριση και των ελέγχων των δημοσίων εσόδων και της βουλής σε δέκα βουλευτές. Ανώτεροι όμως αυτών ήταν οι δέκα «άρχοντες – λογιστές», οι οποίοι επιλεγόταν από τους πεντακόσιους της βουλής και λογοδοτούσαν αναφορικά με τα έσοδα –έξοδα και την διαχείριση του πλούτου που υπήρχαν στις πόλεις, στους ναούς. Υπό την δική τους ευθύνη επιπλέον ήταν και ο έλεγχος Λογαριασμών Διαχείρισης διάφορων αξιωματούχων και λοιπών ανθρώπων με θέσεις ευθύνης που αποχωρούσαν από τα δημόσια καθήκοντα και αξιώματα. Μαζί με τους «άρχοντες-λογιστές» υπήρχαν και δέκα «ευθήνιοι» και άλλοι δέκα «πάρεδροι» όπου όλοι μαζί συστήναν το πρώτο ελεγκτικό σώμα των 30 μελών, όπου είχαν το δικαίωμα δημοσιοποίησης των ελέγχων και των συμπερασμάτων τους

16 Παπάς Α., (1999), «Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική», Αθήνα:ΕκδόσειςΓ. Μπένου, σελ 15-16

καθώς επίσης και την αναφορά για παραλείψεις, απάτες και καταδίκη για άτομα με παραβατικές συμπεριφορές.

Την ίδια περίοδο στην Αρχαία Ελλάδα και με την αρμοδιότητα των ελεγκτών ήταν και οι λεγόμενοι «Εξεταστές» και οι «Δοκιμαστήριοι» στην Αχαϊκή Συμπολιτεία, στην Φθιώτιδα οι «Αρχήσκοποι», στη Βοιωτία αντίστοιχα υπήρχαν οι « Κατόπτας» και τέλος στη Θάσο ήταν οι ονομαστοί «Απόλογοι».

Κατά την διάρκεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, περί του 3^{ου} αιώνα π.Χ ο έλεγχος του δημόσιου Θησαυροφυλακίου πραγματοποιούνταν από τους ελεγκτές της περιοχής, τους οποίους αποκαλούσαν υπάτους, τιμητές ή κήνσορας και τους ταμίας. Αφού ήλεγχαν τον δημόσιο θησαυρό και τους λογαριασμούς της εκάστοτε επαρχίας της αυτοκρατορίας, ήταν υποχρεωμένοι να καταθέσουν τις εκθέσεις σχετικά με την διαχείριση των δημόσιων οικονομικών στη ρωμαϊκή Σύγκλητο.

Έντονη ήταν και η οικονομική και εμπορική άνθιση βέβαια που γνώρισε όλη η χώρα της Ιταλίας προς τα τέλη του μεσαίωνα – αρχές της αναγέννησης. Προφανώς και για το λόγο αυτό οι πρακτικές και οι μέθοδοι ελέγχου που χρησιμοποιούσαν παρουσιάζουν τάσεις βελτίωσης και εξέλιξης. Μάλιστα, το 13^ο αιώνα παρουσιάζεται και επίσημα ο πρώτος ελεγκτής στην περιοχή της Πίζας αλλά και η «Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών» («Coliegio dei Raxonati») το 1581, στη Βενετία. Παρόμοιες κρατικές ενώσεις ιδρύθηκαν αργότερα στο Μιλάνο και στη Μπολόνια, όπως η Academia dei Regioneri το 1658.

Στα ίδια πατήματα όμως βάδιζε και η Αγγλία όπου η ανάπτυξη της επιχειρηματικής της δράσης δημιούργησε την ανάγκη για μεγαλύτερη και καλύτερη επισκόπηση των οικονομικών συναλλαγών. Μάλιστα η Αγγλία ήταν αυτή όπου θέσπισε για πρώτη φορά επίσημα τον όρο του «Ελεγκτή» (Auditor), το 1285, με διάταγμα κατά την αυτοκρατορία του Εδουάρδου Α'. Το εν λόγω διάταγμα όριζε ότι όλοι οι διαχειριστές δημοσίου χρήματος θα ελέγχονται από τους ελεγκτές, οι οποίοι θα μπορούσαν να είναι είτε δικαστές Βαρόνοι είτε διάφοροι αξιωματούχοι του στέμματος¹⁷. Κάποιους αιώνες αργότερα, η Αγγλία ενίσχυσε ακόμα περισσότερο τον ελεγκτικό της μηχανισμό ιδρύοντας το «Institute of Chartered Accountants in England and Wales», τη «Society of 17 Παπαδάτου, Θ. (2005). Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιρειών, Β., εκδόσεις Σακούλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Incorporated Accountants and Auditors» το 1885, η οποία το 1957 συγχωνεύθηκε με τις υπόλοιπες ενώσεις, το «Institute of Chartered Accountants in Ireland» και η «Association of Certified and Corporate Accountants»¹⁸

Οι απόψεις των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων σχετικά με τις μεθόδους δημοσιονομικής διαχείρισης και δημόσιου πλούτου, επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό ηγέτες γύρω από την εποχή της αναγέννησης. Σε όλη την Ευρώπη, όπως παραπάνω αναφέρθηκε, ιδρύονται ελεγκτικά σώματα και ορίζονται νέοι ελεγκτές δημιουργώντας έτσι αυστηρότερα συστήματα ελέγχου.

Η Ελλάδα ακολουθώντας τις αναφορές και τις απόψεις των αρχαίων Ελλήνων και βασιζόμενη στο σύστημα που θέσπισε ο Ναπολέοντας στη Γαλλία το 1807, πραγματοποιεί το πρώτο της επίσημο ελεγκτικό συνέδριο γύρω στο 1833. Βέβαια η αρχή για την ίδρυση ενός οργανωμένου σώματος ελεγκτών ξεκίνησε περί το 1931 και ολοκληρώθηκε κάποια χρόνια αργότερα το 1955, όπου και θεσπίστηκε το Σώμα των Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών και αποτέλεσε επίσημα το κύριο ελεγκτικό σώμα στη χώρα.

Σκοπός του ελεγκτικού συνεδρίου ήταν να συλλέγει τα στοιχεία και να επεξεργάζεται τους λογαριασμούς. Με τον τρόπο αυτό στόχευε κατά πόσο τηρούνται οι αρχές που είχαν θεσπίσει περί του δημοσιονομικού συστήματος και επιπρόσθετα σε τι βαθμό οι διοικούντες των τόπων ασκούσαν σωστά τα καθήκοντα τους ώστε να εκπληρώνεται σωστά και η διαχείριση του κράτους. Επίσης καθήκον του συνεδρίου ήταν η εξέταση περί ορθής λειτουργίας νόμων και κανόνων που είχαν θεσπιστεί, παρακολούθηση και αξιολόγηση παραστατικών και δικαιολογητικών εσόδων και εξόδων καθώς και έλεγχος και αξιολόγηση για την πληρότητα των πόρων που διατέθηκαν προς κάλυψη διαφόρων αναγκών.

Ακριβώς 30 χρόνια μετά δημιουργείται και το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών» που κύριο αντικείμενο του είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Η σύνθεση του πέραν του επταμελούς συμβουλίου συστήνεται και από πτυχιούχους ανωτάτων σχολών

που ασκούν χρόνια και αποδεδειγμένα το επάγγελμά του εσωτερικού ελεγκτή¹⁹. Με την ανάπτυξη της αγοράς, την ανταλλαγή κεφαλαίων και την εισαγωγή όλο και περισσότερων εταιρειών στο χρηματιστήριο, η αναγνώριση για την σπουδαιότητα και την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου όλο και μεγαλώνει. Δεδομένου αυτού τελείται και μία σημαντική αναβάθμιση και αναγνώριση στο επάγγελμα του ελεγκτή για την σημαντική συμβολή του στην ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων της Ελλάδας.

Στις μέρες μας η επιστήμη της ελεγκτικής έχει διευρύνει το φάσμα των δραστηριοτήτων της. Ο ρόλος της δεν περιορίζεται μόνο στην ανακάλυψη της απάτης. Ερευνά την ορθότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των ελεγχόμενων μονάδων, την οικονομική θέση αλλά και την ταμειακή ρευστοτητα και αποτελεσματικότητα της επιχείρησης. Πλέον μάλιστα, πέραν των εσωτερικών ελεγκτών και με δεδομένο την εξέλιξη του επιχειρηματικού κόσμου και των οικονομικών φορέων, έχουν συσταθεί μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες για την κάλυψη αναγκών ελέγχου και από εξωτερικούς ελεγκτές.

Κατηγορίες της ελεγκτικής

Στην παρούσα ενότητα θεωρείται σκόπιμο να γίνει αναφορά στις κατηγορίες διαχωρισμού της ελεγκτικής ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητή και η εννοιολογική της προσέγγιση. Μία από την σημαντικότερη μεταβλητή που οφείλει ο έλεγχος την διάκρισή του είναι το άτομο που διενεργεί τον έλεγχο. Έτσι η ελεγκτική χωρίζεται σε εσωτερική και εξωτερική ελεγκτική.

Εσωτερική και Εξωτερική

Εσωτερικός έλεγχος : Αφορά τον έλεγχο που υλοποιείται από καταρτισμένα στελέχη του ίδιου του ελεγχόμενου φορέα. Τα στελέχη αυτά ονομάζονται εσωτερικοί ελεγκτές και έχουν λάβει ειδικό

19 Παπάς Α., (1999), «Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική», Αθήνα: Εκδόσεις Γ. Μπένου

εκπαίδευση για να μπορούν να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν με ορθότητα την διαδικασία του ελέγχου. Η διαδικασία είναι ανεξάρτητη και ο ρόλος του ελέγχου βοηθητικός.

Εξωτερικός έλεγχος²⁰: Είναι μια διαδικασία ελέγχου που πραγματοποιείται από επαγγελματίες στελέχη που έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση και είναι οι επανομαζόμενοι ορκωτές λογιστές ή ελεγκτές. Οι ελεγκτές αυτοί δεν έχουν καμία σχέση εξαρτημένης εργασίας με την ελεγχόμενη μονάδα και έχουν προσκληθεί από τα ανώτατα στελέχη διοίκησης της μονάδας. Συνήθως λαμβάνει μέρος στο λογιστικό σύστημα της επιχείρησης και στα συστήματα οργάνωσης γύρω από αυτό. Οι εξωτερικοί ορκωτοί λογιστές που εκτελούν τον έλεγχο είναι υποχρεωμένοι να τηρούν το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και τα διεθνή πρότυπα που έχουν αναγνωριστεί για αυτό το σκοπό.

Στη συγκεκριμένη κατηγορία της ελεγκτικής υπάρχει άλλη μία μεταβλητή πέραν του ατόμου που τελεί τον έλεγχο και δημιουργεί τον διαχωρισμό του εξωτερικού ελέγχου. Η μεταβλητή αυτή αφορά στα στοιχεία που εστιάζει ο ελεγκτής για την πραγματοποίηση της διαδικασίας και αναλόγως διακρίνεται σε:

- Χρηματοοικονομικό έλεγχο και αφορά την ορθή εικόνα και παρουσίαση της χρηματοοικονομικής κατάστασης και θέσης της ελεγχόμενης μονάδας καθώς επίσης και τα αποτελέσματα δράσης αυτής. Είναι υπεύθυνος για την διαπίστωση των οικονομικών μεγεθών αλλά και των αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης.
- Έλεγχο συμμόρφωσης που στοχεύει στην διαπίστωση τήρησης όρων και συμφωνιών που έχουν επισυναφθεί είτε με άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς όπως τράπεζες, επιμελητήρια κτλ είτε με την νομοθεσία που έχει θεσπίσει το κράτος.

²⁰ Pinsker R., (2003), “XBRL awareness in auditing: a sleeping giant?”, *Managerial Auditing Journal*, 18(9), pp. 732-736

- Λειτουργικό έλεγχο ο οποίος είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση λειτουργιών μιας επιχείρησης ή ενός φορέα στο αν τηρεί τους κώδικες δεοντολογίας που έχουν οριστεί και εάν και κατά πόσο τελούνται σύμφωνα με τους κανονισμούς που έχουν δημιουργηθεί από τις επιχειρησιακές και διοικητικές αρχές.

Μικτός έλεγχος: Σε αυτή την κατηγορία διάκρισης ελέγχων υπάρχει ένα ακόμα είδος, αυτός των μικτών. Πρόκειται για ελέγχους που εκτελούνται από εξωτερικούς ελεγκτές σε συνεργασία με τον ελεγκτή της οικονομικής μονάδας που ελέγχεται. Η οργάνωση και ο συντονισμός της διαδικασίας αυτής προέρχεται από το τμήμα του Εσωτερικού ελέγχου της μονάδας.

Ιδιωτική και Δημόσια

Μια σημαντική διάκριση της ελεγκτικής είναι ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική ελεγκτική και όπως γίνεται φανερό αφορά στον κλάδο που πραγματοποιείται ο έλεγχος.

Η Δημόσια Ελεγκτική, πραγματοποιεί τους ελέγχους φορέων και οργανισμών Δημοσίου χαρακτήρα, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών²¹. Σκοπός είναι η δημιουργία συνθηκών και μέτρων κατάλληλων για την εύρυθμη λειτουργία τους, την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα τους. Επιπλέον στοχεύει στην ορθή άσκηση τέλεσης της δημόσιας διοίκησης, της ηθικής και του κώδικα δεοντολογίας που έχει θεσπίσει η εκάστοτε κυβέρνηση, τόσο για την απαιτούμενη συμμόρφωση του δημοσίου τομέα στο εφαρμοστέο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο, όσο και για την αύξηση των προσδοκιών προβολής της κυβέρνησης²².

Υπάρχει και μια υποκατηγορία της δημόσιας ελεγκτικής που διακρίνει τρεις τύπους δημοσίου ελέγχου:

21 Παπάς Α., (1999), ο.π., σελ 38

22 Δρίτσας Σ., (2015), Ελεγκτική Δημοσίου Τομέα: Οι βασικές έννοιες, Εκδόσεις Ανάπτυξο, Τεύχος 5, σελ 437-438

α) χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που αφορούν οικονομικές καταστάσεις που έχουν συνταχθεί με σκοπό την αξιολόγηση των συμπερασμάτων που προκύπτουν έπειτα από τον έλεγχο και κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές αυτές καταστάσεις που έχουν δημοσιοποιηθεί, έχουν υιοθετήσει πρακτικές που να συμβαδίζουν σύμφωνα με το νομικό, λογιστικό και κανονιστικό πλαίσιο που έχει οριστεί.

β) Έλεγχοι αποδοτικότητας οι οποίοι αποσκοπούν στην διαπίστωση παρεμβατικών δραστηριοτήτων των ινστιτούτων και των οργανισμών δημοσίου τομέα και κατά πόσο οι λειτουργίες τους τελούνται σύμφωνα με την ισχύουσα οικονομική πολιτική και κατά πόσο υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης.

γ) Έλεγχοι Κανονιστικής συμμόρφωσης οι οποίοι είναι υπαίτιοι για το βαθμό συμμόρφωσης του φορέα στις αρχές και τις ευθύνες που έχει αναλάβει. Εάν τηρούνται στο έπακρο οι νομοθεσίες, τα ψηφίσματα των κρατικών προϋπολογισμών, όροι που έχουν συμφωνηθεί με τις γενικές αρχές διακυβέρνησης και της χρηματοοικονομικής διοίκησης του δημοσίου τομέα και του κώδικα δεοντολογίας περί των δημοσίων υπαλλήλων. Με λίγα λόγια ο έλεγχος κανονιστικής συμμόρφωσης εξετάζει δραστηριότητες και ενέργειες χρηματοοικονομικές πράξεις και πληροφορίες με σκοπό το βαθμό συμμόρφωσης με τις αρχές διακυβέρνησης στις υπό έλεγχο οντότητες.

Η Ιδιωτική ελεγκτική ασχολείται με τον έλεγχο ιδιωτικών επιχειρήσεων και όλων εκείνων των μονάδων που φέρουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Επιπλέον είναι ένας κλάδος της ιδιωτικής λογιστικής και διασπάται σε τρεις υποκατηγορίες που θα αναλύσουμε και σε επόμενη ενότητα. Αναφορικά λοιπόν διασπάται σε:

A) Ο λογιστικός έλεγχος όπως έχει προαναφερθεί που είναι είτε εσωτερικός είτε εξωτερικός, ανάλογα με τον ελεγκτή που ασκεί την διαδικασία.

Β) Ο Διοικητικός ελεγκτής, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση του έργου της διοίκησης, το βαθμό αποδοτικότητας και την επίτευξη των στόχων.

Γ) Λειτουργικός έλεγχος που σχετίζεται για την εύρυθμη επικοινωνία στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης και μεταξύ όλων των μελών ανεξαρτήτου ιεραρχίας.

Άλλες διακρίσεις και διαχωρισμοί της ελεγκτικής

Ένας ακόμα τρόπος διαχωρισμού των ελέγχων είναι η έκταση και το περιεχόμενο που εξετάζουν οι ελεγκτές²³. Έτσι υπάρχουν οι **ειδικοί έλεγχοι** όπου το αντικείμενο τους είναι συγκεκριμένο και σχετίζεται με τα έσοδα και τα έξοδα της μονάδας που ελέγχεται, τις προμήθειες, τον ποιοτικό έλεγχο και την διαχείριση των αποθεμάτων αλλά επίσης και με την εκχώρηση δανείων και την επισφάλεια των πελατών της.

Πέραν των ειδικών ελέγχων υπάρχουν και **γενικοί έλεγχοι** που εκτείνονται σε ολόκληρη τη λειτουργία και την διαχείριση της ελεγχόμενης μονάδας σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ένας τέτοιος έλεγχος για παράδειγμα αφορά τον έλεγχο και την δημιουργία της έκθεσης του ισολογισμού τέλους χρήσης.

Υπάρχουν επιπλέον οι **προληπτικοί έλεγχοι** και οι **κατασταλτικοί έλεγχοι** που κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το σκοπό που διενεργείται ο έλεγχος. Στην πρώτη κατηγορία στοχεύουν στην πρόληψη πιθανών κινδύνων ώστε να τεθούν σε εφαρμογή η κατάλληλες δικλίδες ασφαλείας και φυσικά η μέγιστη εξασφάλιση της τήρησης της υπάρχουσας νομοθεσίας σε ισχύ. Ως κατασταλτικοί νοούνται οι έλεγχοι μετά την λήξη μιας εφαρμοσμένης διαδικασίας με σκοπό την διαπίστωση τήρησης στρατηγικών, επιβεβαίωση οριοθετημένων στόχων και την επισήμανση τυχόν λαθών και κακών χειρισμών.

23 Meigs W., Larsen J., Meigs R., 1984, "Έλεγκτική", Μετάφραση: Διαμαντόπουλος Θ., Ταλαρούγκας Ι., Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Μία ακόμα μεταβλητή που ορίζει την κατάταξη του ελέγχου, είναι η διάρκεια τους και ο χρόνος εκτέλεσής του. Υπάρχουν δηλαδή ο μόνιμος ή διαρκής έλεγχος ο οποίος αφορά μία συνεχή διαδικασία και πραγματοποιείται όταν υπάρχει οικονομική συναλλαγή. Έχει προληπτικό χαρακτήρα και τελείται συνήθως από το ίδιο το τμήμα σε συνεργασία με τον προϊστάμενο. Υπάρχει στη κατηγορία αυτή επίσης, ο τακτικός ή περιοδικός έλεγχος²⁴ και έχει σχέση με το χρονικό πλαίσιο που πραγματοποιείται. Συνήθως λαμβάνει ανα κάποιο Χ χρονικό περιθώριο και όχι καθημερινά και γίνονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές της οικονομικής μονάδας.

Τέλος και με δεδομένο την χρονική μεταβλητή, υπάρχει και ο έκτακτος ή περιστασιακός έλεγχος όπου όπως είναι φανερό διενεργείται σε έκτακτες περιπτώσεις και συνήθως έπειτα από εντολή του τμήματος ελέγχου της επιχείρησης λόγω κάποιας καταγγελίας. Αφορά ελέγχους που λαμβάνουν μέρος λόγω ενδείξεων για ατασθαλίες, κλοπές ή σπατάλες με σκοπό την ακριβής διαπίστωση των γεγονότων και της άμεσης αντιμετώπισης της διοίκησης.

Μια τελευταία και εξίσου σημαντική μεταβλητή στο διαχωρισμό των ελέγχων είναι η μέθοδος που χρησιμοποιείται κατά την διαδικασία υλοποίησης ελέγχου. Έτσι χωρίζεται σε κάθετο ή οριζόντιο έλεγχο. Κάθετος είναι ο έλεγχος κατά τον οποίο τα θέματα που εξετάζονται έχουν συγκεκριμένη μη μεταβαλλόμενη σειρά και είναι τα εξής: ξεκινάει με τα Αποτελέσματα Χρήσης, έπειτα ο Ισολογισμός τελευταίας χρήσης και έπειτα συνεχίζει με τη Γενική Εκμετάλλευση, Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, Ισοζύγια μηνών, Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών, Γενικό Καθολικό, Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, Αναλυτικά Καθολικά, Αναλυτικά Ημερολόγια και ολοκληρώνεται με τα διάφορα Παραστατικά. Με τον τρόπο αυτό ο ελεγκτής που διενεργεί την διαδικασία ελέγχου και είναι πάντα εξωτερικός, στοχεύει στην επιβεβαίωση και στην επαλήθευση της έκθεσης του Ισολογισμού και όλων των λογιστικών καταστάσεων που έχει αρχικά παρουσιαστεί στην διοίκηση. Σημαντικός παράγοντας²⁵ για την ορθή ολοκλήρωση του ελέγχου είναι η επικοινωνία του ελεγκτή με άτομα εκτός της ελεγχόμενης μονάδας για την επιβεβαίωση

24 Πρωτοψάλτης, Ν., Σαρακοστίδης, Σ., (2003), Ελεγκτική ναυτιλιακών επιχειρήσεων, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

25 Κάντζος, Κ. και Χονδράκη, Α. (2006). Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική II, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα. Σελ176-185

και την διασταύρωση αμφιλεγόμενων παραστατικών που εμφανίζονται στο εσωτερικό της εταιρείας.

Από την άλλη πλευρά ο Οριζόντιος Έλεγχος έχει ακριβώς την αντίστροφη διαδικασία συγκριτικά με αυτή του κάθετου ελέγχου²⁶. Η ενέργεια του ξεκινάει από τον έλεγχο των παραστατικών της οικονομικής μονάδας και τα Αναλυτικά Ημερολόγια. Συνεχίζει με τα Αναλυτικά Καθολικά και το Γενικό Ημερολόγιο και ακολουθούν το γενικό Καθολικό, τα Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών, τα Ισοζύγια μηνών, το Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, η Γενική Εκμετάλλευση. Η διαδικασία του οριζόντιου ελέγχου ολοκληρώνεται με τον έλεγχο της έκθεσης του Ισολογισμού και τα Αποτελέσματα Χρήσης.

Παρά τον αντίστροφο τρόπο επιλογής ελέγχου το ζητούμενο από τον άνθρωπο που υλοποιεί την διαδικασία είναι το ίδιο, η αναζήτηση δηλαδή αξιόπιστων τεκμηρίων που να επιβεβαιώνουν τα μεγέθη που παρουσιάζονται στις λογιστικές καταστάσεις.

Η αναγκαιότητα του κλάδου και τα θέματα που εξετάζει.

Εδώ και αρκετά χρόνια τόσο η ανάπτυξη του επιχειρηματικού συνόλου και των λειτουργιών του όσο και η παγκοσμιοποίηση συνέβαλαν στη μεγιστοποίηση της ανάγκης περί διαφάνειας των οικονομικών συναλλαγών και των άκρως αξιόπιστων λογιστικών πληροφοριών. Για να μπορέσει να επιτευχθεί το εγχείρημα αυτό και να διασφαλιστεί η αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων, θεωρήθηκε αναγκαίο η εξέλιξη του κλάδου της ελεγκτικής.

Είναι μάλιστα σημαντικό που ένα μεγάλο ποσοστό αποφάσεων που λαμβάνονται και στρατηγικών που ορίζονται, από τις διοικήσεις μεγάλων οικονομικών μονάδων βασίζονται στα «νούμερα» που παρουσιάζονται μέσα από το ελεγκτικό σύστημα. Με την ύπαρξη ενός αξιόπιστου και κατάλληλου συστήματος ελέγχου, έχει την ευκαιρία η

²⁶ Φλιτούρης, Α., (2007). Εσωτερικός - Εξωτερικός και Φορολογικός Έλεγχος (2η εκδ.). Θεσσαλονίκη: Ιδιωτική, σελ32-46

εκάστοτε διοίκηση να υιοθετήσει στρατηγικές ανάπτυξης μεγαλύτερης ασφάλειας με σκοπό την εξέλιξη και την ανάπτυξη της οικονομικής μονάδας.

Όπως θα αναλύσουμε λίγο πιο κάτω οι άξονες στους οποίους στηρίζεται ο κλάδος της ελεγκτικής είναι τρεις και περικλείουν α) οι ατέλειες της ανθρώπινης φύσης, β) ο εντοπισμός και η διόρθωση των λογιστικών σφαλμάτων και γ) η ανάγκη αξιόπιστων πληροφοριών.

Οι παραπάνω παράγοντες δημιούργησαν ακόμα μεγαλύτερες ανάγκες για τη δημιουργία αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων για αυτό και οι υπηρεσίες ελέγχου υιοθέτησαν περισσότερα και πιο κατάλληλα εργαλεία, ώστε να διασφαλίζουν μία καλύτερη μικροοικονομική εικόνα της επιχείρησης ή του οργανισμού.

Συνήθως μάλιστα η ύπαρξη της ανάγκης για έλεγχο προέρχονται από τα λάθη και τις αδυναμίες της φύσης των ανθρώπων, τα οποία είναι μέρος των χαρακτηριστικών τους. Μάλιστα διάφορα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη φύση επιδρούν πολλές φορές, άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά, τόσο στην εξέλιξη των επιστημών όσο και στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που συνθέτουν μέρος της κοινωνίας²⁷.

Σχετικά με το δεύτερο άξονα που κινείται η ελεγκτική, κύριο χαρακτηριστικό είναι ο έγκυρος εντοπισμός των λογιστικών σφαλμάτων και η διόρθωση αυτών, τα οποία τείνουν στην μη ορθή εικόνα των οικονομικών καταστάσεων με αποτέλεσμα να παραποιεί την εικόνα της επιχείρησης. Κάποτε τέθηκε η εξής πρόταση από τον J. Bande *“Το σφάλμα στη λογιστική είναι επαγγελματικό σφάλμα, οφειλόμενο σε αμέλεια ή άγνοια των λογιστικών κανόνων”*²⁸. Μάλιστα χωρίζει σε έξι διαφορετικές κατηγορίες το λογιστικό σφάλμα:

- i. Σφάλματα λογιστικής ερμηνείας
- ii. Σφάλματα παραλείψεων

²⁷ Γρηγοράκος Θ.,(1989), Γενικές αρχές ελεγκτικής για χρήση των μελών του Σ.Ο.Λ., Αθήνα, Εκδόσεις: Σώμα Ορκωτών Λογιστών, σελ 126-128

²⁸ Baude J., (1969), Traite complet de controles et expertises comptables, Bruxelles:, Editions Comptables, Commerciales et Financieres, pp324-329

- iii. Σφάλματα αποδόσεων
- iv. Σφάλματα αρχών
- v. Σφάλματα αριθμητικά και
- vi. Σφάλματα από την εκτέλεση της λογιστικής εργασίας.

Σχετικά με το κομμάτι των ορθολογικών αποφάσεων που πρέπει να λαμβάνει η εκάστοτε οικονομική μονάδα, θα πρέπει να προσέχει ώστε οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι αξιόπιστες και φυσικά αντικειμενικές και ακριβείς. Οι πληροφορίες που δεν είναι ακριβείς μπορεί να οδηγήσουν σε μη σωστή κατανομή των παραγωγικών πόρων που με τη σειρά τους θα δημιουργήσουν αρνητικό αντίκτυπο τόσο σε αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις όσο και στο ευρύτερο περιβάλλον της οικονομικής μονάδας. Μία ορθολογική άποψη σχετικά με την σωστή διαχείριση των οικονομικών μιας μονάδας είναι ο κάθε χρήστης που δημιουργεί μια πληροφορία να πραγματοποιεί και τον δικό του έλεγχο με γνώμονα την αντικειμενικότητα και την αξιοπιστία. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει να διασφαλιστεί ένα μεγάλο ποσοστό αξιόλογων πληροφοριών.

Σημαντικό να αναφερθεί ότι παρά τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στον εσωτερικό και τον εξωτερικό έλεγχο, η θεματολογία που εξετάζουν είναι κοινή και αυτή έχει να κάνει με το αντικείμενο και το υποκείμενο του ελέγχου καθώς και τις διαδικασίες υλοποίησης του.

Παρακάτω παρουσιάζεται το κάθε θέμα ξεχωριστά προσπαθώντας να δοθεί μία απεικόνιση της ελεγκτικής²⁹. Αναλυτικότερα, το **αντικείμενο της ελεγκτικής** πραγματεύεται της οικονομικές καταστάσεις, των οποίων η σύνθεση είναι απαραίτητο να έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές. Έχει να κάνει δηλαδή με την οικονομική διαχείριση περιουσίας της μονάδας που ελέγχεται. Ως περιουσία πέραν των κτηρίων, εμπορευμάτων, κεφαλαίων νοείται και η διοίκηση και οι τρόποι χειρισμού που έχει επιλέξει για την διαχείριση της περιουσίας.

²⁹ Tsalavoutas I., & Evans L. (2010), "Transition to IFRS in Greece: financial statement effects and auditor size," *Managerial Auditing Journal*, 25(8), pp. 814–842

Είναι λογικό ότι για έναν λογιστή ως «αντικείμενο» θεωρούνται τα βιβλία της οικονομικής μονάδας που πρέπει να εξεταστούν και τα δικαιολογητικά έγγραφα και παραστατικά που θα φανερώσουν στον ελεγκτή την αλήθεια και την ακρίβεια των πληροφοριών και των δεδομένων που έχουν καταγραφεί στις οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης μονάδας. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι το αντικείμενο ελέγχου είναι ολόκληρος ο οικονομικός λογισμός που εΐθισται να περικλείει την οικονομική ευημερία, τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και όλων των υποδομών, την βέλτιστη εκμετάλλευση πόρων και υπηρεσιών της μονάδας και γενικότερα την καλύτερη και πιο αποτελεσματική εκμετάλλευση της επιχείρησης με σκοπό την αύξηση κέρδους.

Από την άλλη πλευρά ως «υποκείμενο» του κλάδου θεωρείται ο άνθρωπος που πραγματοποιεί τον έλεγχο, δηλαδή ο ελεγκτής. Εξετάζονται τα χαρακτηριστικά, τα προσόντα και οι ικανότητες των ελεγκτών ώστε να μπορέσουν να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Η σχέση εργασίας του υποκειμένου, εξαρτημένη ή μη, με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα δεν έχει καμία σημασία.

Τέλος, σχετικά με τις «ελεγκτικές διαδικασίες» είναι οι τεχνικές υλοποίησης που έχουν επιλεγθεί για να πραγματοποιηθεί ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος. Οι μέθοδοι περιλαμβάνουν τις επιστημονικές πρακτικές και τους τρόπους που εφαρμόζονται για την διεξαγωγή του ελέγχου με σκοπό να παραχθεί το σωστό ελεγκτικό έργο.

Κεφάλαιο 4ο: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ορίζοντας τον εσωτερικό έλεγχο

Ο εσωτερικός έλεγχος ξεχωρίζει για το υψηλό και αξιόλογο επίπεδο των λειτουργιών που παρέχει. Πιο συγκεκριμένα διακρίνεται για την ελεγκτική διερεύνηση των δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τις επιχειρηματικές λειτουργίες. Πολλές φορές όμως η έλλειψη κατάρτισης από τους διοικούντες και τους ελεγκτές μειώνει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και παρουσιάζει λανθασμένα αποτελέσματα. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει ο άνθρωπος που τελεί τον έλεγχο να είναι ένας εξειδικευμένος επαγγελματίας δεδομένου ότι ο εσωτερικός έλεγχος συντελεί τόσο στην διασφάλιση των κατάλληλων στρατηγικών για την δημιουργία της πολιτικής της εταιρείας όσο και για την τήρηση φυσικά των ορθών λογιστικών βιβλίων³⁰.

Η ποιότητα του ελέγχου που εφαρμόζεται καθορίζει ουσιαστικά και με ακρίβεια το πρότυπο που χρησιμοποιείται ως προς την εξέταση του. Οι ελεγκτές εξετάζουν και αξιολογούν τα συστήματα του εσωτερικού ελέγχου στοχεύοντας στον καθορισμό της ελεγκτικής διαδικασίας με σκοπό την παρουσίαση των αληθινών μεταβλητών των οικονομικών εκθέσεων.

Θέλοντας να ορίσουμε τον εσωτερικό έλεγχο, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών³¹ αναφέρει ότι «...είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου(λειτουργίες-εφαρμογή διαδικασιών)». Ουσιαστικά ο όρος αυτός παραπέμπει στις υπηρεσίες που προσφέρει ο εσωτερικός έλεγχος και επιδιώκει στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των ικανοτήτων του συστήματος

30 Τσακλάγκανος Α, (2005), Ελεγκτική, Εκδοτικός Οίκος Αδερφών Κυριακίδη Α.Ε, Αθήνα, σελ. 49- 53

31 The Institute of Internal Auditors, <https://global.theiia.org/about/about-internal-auditing/Pages/About-Internal-Auditing.aspx> , (Πρόσβαση: 29.09.20)

εσωτερικού ελέγχου ώστε να υποδείξει προτάσεις βελτιώσεις όπου επισημανθούν αδυναμίες.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου επιφέρει κύρος και συντελεί στην εξέλιξη των δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας, την επαρκή αποτίμηση και σωστή διαχείριση πιθανών κινδύνων, ώστε να προσφέρει στην διοίκηση την ικανότητα της κατάλληλης επιλογής πρακτικών, στρατηγικών και διαχείρισης αυτών, για την επίτευξη των στόχων³².

Ένας ακόμα ορισμός περί εσωτερικού ελέγχου που έχει γίνει αποδεκτός εδώ και πολλά χρόνια από τον κλάδο της ελεγκτικής είναι αυτός του Ινστιτούτου των Αμερικανών Ορκωτών Λογιστών³³, ο οποίος αναφέρει : *«Εσωτερικό έλεγχο αποτελούν το σχέδιο οργάνωσης και όλες οι συντονισμένες προσπάθειες, μέθοδοι και μέτρα που υιοθετούνται εντός μιας επιχείρησης, για την διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, τον έλεγχο της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων, την προώθηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και την ενθάρρυνση της διατήρησης της προδιαγραμμένης επιχειρηματικής πολιτικής »*

Πρέπει να σημειωθεί ότι για να υλοποιηθεί σωστά ο εσωτερικός έλεγχος της επιχείρησης, είναι αναγκαίο να καταγραφούν όλες οι δραστηριότητες και οι διαδικασίες που λαμβάνουν μέρος μέσα σε αυτές και θα συνθέσουν το σύστημα αναφοράς για την πραγματοποίηση του ελέγχου.

Ο σκοπός και ο στόχος των ελέγχων

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί στην βέλτιστη παροχή υπηρεσιών στην διοίκηση της μονάδας, με πρακτικές και τεχνικές κατάλληλα καταρτισμένες, που στοχεύουν στην αξιολόγηση των συστημάτων

32 Colbert L. J., (2002), “Corporate governance: Communications from internal and external auditor”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 17, No. 3, pp. 147-152

33 American Accounting Association Committee on Basic Auditing Concepts, «A Statement of Basic Auditing Concepts», (1972) *Accounting Reviews*, Supplement to Vol.47

λειτουργίας και τον εντοπισμό των επιχειρησιακών κινδύνων. Επιπρόσθετά μέσω αυτού του είδους ελέγχου δίνεται η προοπτική για την δημιουργία κανόνων και αρχών, στρατηγικών και αξιών στα στελέχη που συνθέτουν την οικονομική μονάδα ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα ασφάλειας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό επιχειρησιακό περιβάλλον της οικονομικής μονάδας.

Θεωρείται αναγκαίο επιπλέον μέσω του εσωτερικού ελέγχου ο ελεγκτής να είναι σε θέση να κατανοήσει την ποιότητα του ελέγχου που διενεργείται καθώς και την οργάνωση που υπάρχει μέσα στην επιχείρηση με σκοπό τον συνδυασμό επιμέρους και κατάλληλων τεχνικών συστημάτων για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Το τελικό σύστημα ελέγχου, που ο ελεγκτής θα αποφασίσει να χρησιμοποιήσει, είναι σε θέση να επηρεάσει την τελική μορφή ελέγχου.

Ένας ακόμα στόχος³⁴ στην λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, πέραν του σχεδίου οργάνωσης και ενεργειών που η διοίκηση έχει εφαρμόσει, είναι η προστασία της περιουσίας της διοίκησης και η διασφάλιση της ποιότητας της. Συνδυάζοντας βέβαια την εγγυημένη αποτελεσματικότητα των ενεργειών, την αξιολόγηση και την βοήθεια στα στελέχη της μονάδας με σκοπό την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των καθηκόντων τους και φυσικά την βελτιστη διαχείριση απόδοσης υπηρεσιών με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Σπουδαία μεταβλητή για την προστασία των περιουσιακών στοιχείων μιας μονάδας είναι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών, να αποσκοπεί στην πλήρη κατανόηση των υπαρκτών και πιθανών κινδύνων ώστε να είναι σε θέση να τους ελαχιστοποιήσει ακόμα και να τους εκμηδενίσει προτείνοντας νέα μέτρα διόρθωσης³⁵.

Εξετάζοντας τέλος, την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αναφέρεται επιγραμματικά οι στόχοι του τμήματος:

34 Παπαδάτου Θ., (2001), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιρειών: Εφαρμογές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Έλεγχος διαχείρισης, Εκδόσεις Σακκουλα, Αθήνα,

35 Baumgartner D., Hamilton A., (2004), Internal Audit: Consider the implications, Healthcare financial management, issue vol 58 pp 246-253

- Δημιουργία συστήματος οργάνωσης και ικανότητα σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας
- Περιοδική διαπίστωση της λειτουργίας της οικονομικής μονάδας και σύγκριση αποτελέσματος και εκπλήρωσης στόχων
- Διαπίστωση, αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνων
- Τήρηση κανόνων συμπεριφοράς, πολιτικής της εταιρείας, νομοθεσίας, αξιολόγηση προσωπικού και απονομή επιβραβεύσεων και ευθυνών αντίστοιχα.
- Διαπίστωση και ανάλυση παρεχόμενων υπηρεσιών ή αγαθών με επικερδή ή μη δραστηριότητες
- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της οικονομικής μονάδας συγκριτικά με τα πρότυπα που έχει ορίσει η διοίκηση.
- Την δημιουργία και διατήρηση κλίματος εμπιστοσύνης και αποδοχής των υπόλοιπων στελεχών με το τμήμα εσωτερικού ελέγχου.
- Το εξωτερικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η μονάδα καθώς και τη δυναμική του περιβάλλοντος και τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ορίσει, με σκοπό να διαπρέψει απέναντι στον ανταγωνισμό.
- Τον κώδικα επικοινωνίας και συνεργασίας των συναδέλφων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ όλων των τμημάτων. Τις αδυναμίες και τα προβλήματα του προσωπικού που οδηγούν σε αμφίδρομα αρνητικά αποτελέσματα
- Τέλος, ένας ακόμα αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου είναι να εντοπίζει, εξετάζει, και αξιολογεί τις ενέργειες, να διαμορφώνει απόψεις για την ποιότητα της εργασιακής απόδοσης και να εισηγείται σχετικώς στη διοίκηση τη βελτίωση των αδυναμιών.

Είδη εσωτερικού ελέγχου

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε μια περιγραφική παρουσίαση τόσο στα είδη της επιστήμης της ελεγκτικής αναφέροντας και εξωτερικούς και εσωτερικούς ελέγχους.

Στην ενότητα αυτή θεωρείται σκόπιμο μια περαιτέρω ανάλυση των ειδών του εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να γίνει ευκολότερα κατανοητό τόσο η σπουδαιότητα της λειτουργίας μέσα στην οικονομική μονάδα όσο και η σπουδαιότητα του κλάδου αυτού.

Διοικητικός Έλεγχος

Ο Διοικητικός έλεγχος³⁶ (Management Audits), συνθέτεται από διάφορες στρατηγικές και κανόνες που η διοίκηση έχει ορίσει. Σημαντικός στόχος είναι η βέλτιστη απόδοση των στελεχών της για την μεγιστοποίηση των τζίρων και των κερδών της με σκοπό την διασφάλιση της ορθής υποβολής στοιχείων και λογιστικών καταστάσεων έπειτα από έλεγχο που θα προκύψουν από τον ελεγκτή της οικονομικής μονάδας. Απώτερος σκοπός η εύρυθμη διοίκηση όλων των τμημάτων. Οι έλεγχοι που εκτελούνται από την διοίκηση διερευνούν τον τρόπο λειτουργίας των τμημάτων και εκτιμούν τα ποσοστά επίτευξης στόχων. Επιπρόσθετα αξιολογούν το βαθμό απόδοσης και συμπεριφοράς των εργαζομένων σχετικά με την πολιτική που έχει ορίσει η μονάδα και τρόπους αξιοποίησης ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με σκοπό την βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος και την μεγιστοποίηση των υλοποιημένων στόχων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Θεωρείται σημαντικό άλλωστε μέσα σε οποιαδήποτε επιχείρηση να ελέγχεται η οργάνωση, η επικοινωνία και η συνεργασία ανάμεσα σε όλα τα τμήματα και τα στελέχη ανεξαρτήτου θέσης και ιεραρχίας. Εξίσου σημαντικό είναι ο εντοπισμός και η υπογράμμιση αδυναμιών του συστήματος που πραγματοποιεί τον εσωτερικό έλεγχο.

Σύμφωνα λοιπόν με όλα τα παραπάνω, η τέλεση ενός εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί στην διαπίστωση για το αν τα διαθέσιμα μέσα και οι πόροι διαχειρίζονται με τον καλύτερο τρόπο. Διερευνούν τους πιθανούς λόγους για την αποχώρηση καταρτισμένων στελεχών από την μονάδα και τι επιπτώσεις μπορεί να υπάρχουν στη συνολική λειτουργία. Έμφαση δίνει και στις εργασιακές σχέσεις και στην εταιρική κουλτούρα που πρέπει να υπάρχει εντός και εκτός της εταιρείας.

³⁶ Τσακλάγκανος Α., (2005),ο.π., σελ 54

Θα λέγαμε ότι το πλαίσιο που οι διοικητικοί έλεγχοι εξετάζουν είναι μεγαλύτερο συγκριτικά με τους λειτουργικούς αλλά και τους οικονομικούς ελέγχους. Οι στόχοι τους είναι περισσότερο αντικειμενικοί με κύριο πεδίο δράσης τον έλεγχο και την αξιολόγηση της διοικητικής αποτελεσματικότητας της μονάδας και των λειτουργιών της, με τακτικές και μεθόδους επιστημονικά καταρτισμένες. Εν κατακλείδι, οι διοικητικοί έλεγχοι με το φάσμα ελέγχου που καλύπτουν, δίνουν την δυνατότητα στη διοίκηση για μια πλήρη εικόνα της διοικητικής λειτουργίας της οικονομικής μονάδας.

Λειτουργικός έλεγχος

Οι λειτουργικοί έλεγχοι³⁷ (Operational Audits) εΐθισται να εκτελούνται σε ένα μόνο τμήμα με σκοπό την διαπίστωση και την αξιολόγηση των λειτουργιών που εφαρμόζονται. Αναλυτικότερα, αντικειμενικός σκοπός κατά την διαδικασία ελέγχου είναι η διερεύνηση της υπάρχουσας δομής του συστήματος και η δημιουργία επιχειρηματικών προτάσεων για περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης. Περιοχές που εξετάζονται από το συγκεκριμένο είδος ελέγχου είναι από την ορθή κατάταξη των στελεχών στο εταιρικό οργανόγραμμα, τους τρόπους λήψης διοικητικών αποφάσεων, την εφαρμογή των εταιρικών κανονισμών αλλά και των θεσπισμένων νόμων της πολιτείας, μέχρι και το αν οι οικονομικές συναλλαγές πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις εξουσιοδοτήσεις που έχουν οριστεί και την δημιουργία και την διατήρηση ενός καλού κλίματος εμπιστοσύνης μέσα στην οικονομική μονάδα.

Οι λειτουργικοί στόχοι, κατά κύριο λόγο αποβλέπουν στην ανάπτυξη της επικοινωνίας στο εσωτερικό περιβάλλον ανάμεσα στα υψηλά ιεραρχικά επίπεδα και στα επιμέρους τμήματα. Συμβάλουν στη προαγωγή μιας περισσότερο αποτελεσματικής λειτουργίας και εστιάζουν ξεχωριστά σε κάθε διαδικασία και λειτουργία του διοικητικού συστήματος με σκοπό την διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εφαρμοσμένων διαδικασιών κατά την υλοποίηση των αποφάσεων.

Συμπερασματικά, οι στόχοι αυτοί αποσκοπούν στην διαπίστωση της ορθής ή μη, λειτουργίας ενός τμήματος και των πρακτικών του, με την υπάρχουσα οργανωτική

37 Σταυρόπουλος Α., (2005), Ελεγκτική, Θεσσαλονίκη σελ. 18-23

δομή καθώς και τα ποσοστά στόχων που έχουν επιτευχθεί μέχρι τη δεδομένη στιγμή του ελέγχου, αλλά και την δημιουργία προτάσεων διορθωτικών παρεμβάσεων σε σημεία που θεωρείται απαραίτητο.

Λογιστικός ή οικονομικός έλεγχος

Ο λογιστικός ή οικονομικός έλεγχος³⁸ (Financial Audit) εσωκλείει τις ενέργειες αναφορικά με τα κεφάλαια της μονάδας σχετικά με την ομαλή λειτουργία της και γενικότερα την ρευστότητα και τη πιθανή χρηματοδότηση της. Πιστοποιεί με άλλα λόγια την ακρίβεια των εκθέσεων των λογιστικών καταστάσεων και την ορθότητά τους. Η σημασία ενός τέτοιου θεωρείται αναμφισβήτητα ζωτική, μιας και η ύπαρξη είτε κινδύνων πίστωσης είτε χαμένων κεφαλαίων μπορεί να κρίνουν στο μέγιστο τη βιωσιμότητα της. Για την επισφάλιση αυτών και την εξάλειψη τους, διενεργούνται μια σειρά ελέγχοι με σκοπό την ορθή εκπόνηση των οικονομικών καταστάσεων³⁹.

Έλεγχοι εξουσιοδοτήσεων και διαδικασιών, όπου διασταυρώνεται εγκεκριμένων επενδύσεων σύμφωνα με την επενδυτική πολιτική της οικονομικής μονάδας.

Έλεγχοι αξιολογήσεων και επιβεβαιώσεων, εξετάζεται το απαιτούμενο κόστος για μια επένδυση σε σύγκριση με τις ισχύουσες αξίες ώστε να οδηγηθούν στη συνέχεια σε πλήρη συμφωνία οι λοιποί βασικοί λογαριασμοί.

Έλεγχοι διαθέσιμων, συμμετοχών, καταθέσεων σε τράπεζες και δανείων, όπου διαπιστώνεται η τακτική ενημέρωση αυτών και η επιβεβαίωση των υπολοίπων τους.

38 Meigs W., Larsen J., Meigs R., 1984, 'Έλεγκτική', Μετάφραση: ΔιαμαντόπουλοςΘ., Ταλαρούγκας Ι., Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 425-437

39 Colbert L. J., (2002), "Corporate governance: Communications from internal and external auditor", Managerial Auditing Journal, Vol. 17, No. 3, pp. 147-152

Όπως γίνεται φανερό, οι λογιστικοί – οικονομικοί έλεγχοι διενεργούνται διεξοδικά και με προσοχή σε κάθε οικονομική συναλλαγή και σε κάθε οικονομικό στοιχείο που διαπράττει η μονάδα. Επαληθεύουν δηλαδή με κύριο γνώμονα την ειλικρίνεια και την ακρίβεια την αξιοπιστία της σύνθεσης των οικονομικών καταστάσεων και των δεδομένων τους, την παρουσίαση των οικονομικών συναλλαγών και την διαπίστωση της νομιμότητας και αποδοτικότητας των λειτουργιών, για καθορισμένη χρονική περίοδο.

Έλεγχος παραγωγής

Ο έλεγχος παραγωγής επαληθεύει τα ποσοστά τήρησης των παραγωγικών διαδικασιών και την αποτελεσματικότητά τους. Συγκεκριμένα ο έλεγχος παραγωγής (Production Audit) εστιάζει στον κατάλληλο ανεφοδιασμό των πρώτων υλών που απαιτούνται κατά τις διαδικασίες παραγωγής, στον ποιοτικό έλεγχο και την τήρηση προδιαγραφών συσκευασίας, καναλιών διανομής των προϊόντων και γενικότερα τις απαιτούμενες λειτουργίες για την ολοκλήρωση διαδικασιών του προϊόντος που παράγεται.

Ο έλεγχος παραγωγής πραγματοποιείται είτε ανά περιόδους είτε συνολικά σε ετήσια βάση και εξετάζει αν οι ποσότητες που παράγονται συμφωνούν με το πρόγραμμα που έχει ορίσει η διοίκηση. Επιπλέον, ελέγχει για την κατάλληλη χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού και για τις ανάγκες στελέχωσης των τμημάτων από άρτια καταρτισμένα στελέχη. Παρακολουθεί επιπλέον, τον εφοδιασμό των υλικών και την διαχείριση αυτών για την αποτροπή αυξημένων ποσοστών φύρας.

Καταληκτικά, η διαδικασία ενός παραγωγικού ελέγχου αφορά όλα τα επιμέρους τμήματα και διαδικασίες που σχετίζονται με την ορθή και κατάλληλη παραγωγή ενός προϊόντος και όλα τα μέτρα ασφαλείας που έχουν τεθεί κατά την διάρκεια παραγωγής.

Τα χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού ελέγχου

Αρχικά θα πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι για να θεωρηθεί ένας εσωτερικός έλεγχος ως αποτελεσματικός, δεν πληρεί σε όλες τις οικονομικές μονάδες τα ίδια χαρακτηριστικά. Δεδομένου ότι τα στοιχεία της κάθε οικονομικής μονάδας ποικίλουν είτε λόγω μορφής

ή μεγέθους ή αναγκών και δραστηριοτήτων, διαφέρει και το μυστικό της επιτυχίας από έλεγχο σε έλεγχο. Με άλλα λόγια κάθε επιχείρηση διαθέτει το δικό της σύστημα εσωτερικού ελέγχου το οποίο συντίθεται από διαφορετικές μεταβλητές με σκοπό την ενίσχυση της εταιρείας για την επίτευξη των στόχων της.

Μία τυπική ομάδα χαρακτηριστικών⁴⁰ που συντελεί στην αποτελεσματικότητα ενός εσωτερικού ελέγχου είναι :

- ο Η ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών : Δηλαδή την εξουσιοδότηση που διαθέτουν σχετικά με την πρόσβαση σε όλα τα αρχεία και τις ενέργειες της οικονομικής μονάδας. Επιπλέον, αφορά την ελευθερία κινήσεων για την διεξαγωγή του ελέγχου, χωρίς την παρέμβαση της διοίκησης και στελεχών ανωτέρων στην ιεραρχία. Σκοπός της ανεξαρτησίας είναι η δημιουργία ρεαλιστικών οικονομικών καταστάσεων και εκθέσεων, έτοιμες προς αναφορά στο Διοικητικό Συμβούλιο.
- ο Οργανωτικό σχέδιο : Τα τυπικά χαρακτηριστικά μιας εταιρείας, όπως παραπάνω αναφερθήκαν, συνθέτουν την δημιουργία και την σπουδαιότητα της οργανωτικής δομής και της αποτελεσματικότητας της οικονομικής μονάδας με σημαντική πάντα την προϋπόθεση του σωστού καταμερισμού αρμοδιοτήτων των στελεχών. Θεωρείται αναγκαίο μέσα σε οποιαδήποτε οικονομική μονάδα τόσο ο διαχωρισμός των τμημάτων όσο και η σωστή συνεργασία μεταξύ τους για την επίτευξη των κοινών στόχων, με γνώμονα την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της εταιρείας. Στόχος επίσης του σχεδίου οργάνωσης είναι οι λειτουργίες της μονάδας να εκτελούνται σε πολλά στάδια και όχι μόνο από ένα άτομο έτσι ώστε η κάθε λειτουργία να υπόκεινται στον κατάλληλο έλεγχο. Αναλυτικότερα, θεωρείται αναγκαίο οποιαδήποτε λογιστική και διαχειριστική πράξη να ολοκληρώνεται με παραπάνω από ένα άτομο και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο⁴¹.

40 Karagiorgos, T., Drogalas, G., Gotzamanis E. and Tampakoudis, I. (2009). "The Contribution of Internal Auditing to Management", International Journal of Management Research and Technology, 3(2), Serials Publications, pp. 417- 427.

- Ένα ακόμα χαρακτηριστικό είναι τα κατάλληλα συστήματα αρμοδιοτήτων, εξουσιοδότησης και ευθυνών: Ένα τέτοιο σύστημα κατάλληλα δομημένο και με την σωστή εφαρμογή μπορεί να επιφέρει μεγάλα πλεονεκτήματα μέσα την επιχείρηση κυρίως στο τομέα των οικονομικών συναλλαγών. Τα πλεονεκτήματα αυτά συγκεκριμένα αφορούν:
 - ✓ Την πραγματοποίηση των συναλλαγών και τα ποσοστά ελέγχου περί τήρησης κανόνων και διαδικασιών από το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου.
 - ✓ Την καταχώρηση των συναλλαγών, οι οποίες πραγματοποιούνται από εξουσιοδοτημένα άτομα της εταιρείας
 - ✓ Τη πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας, έπειτα από τις εγκρίσεις και διαπιστεύσεις εγγράφων που έχει καταθέσει η εταιρεία
 - ✓ Την σύγκριση των απογραφικών βιβλίων της εταιρείας σε σχέση με προγενέστερες περιόδους, με σκοπό την διαπίστωση τυχόν κλοπών και απώλειας των περιουσιακών στοιχείων.
- Καταρτισμένα στελέχη εσωτερικού ελέγχου: Η επιτυχία και η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, ευθύνεται σε μεγάλο ποσοστό από την εξειδίκευση και την εμπειρία του προσωπικού που το διενεργούν.
- Κατάλληλα δομημένη λογιστική διάρθρωση η οποία θα καταγράφει και θα μετράει και θα ελέγχει την αποτελεσματικότητας όλων των οργανωτικών μονάδων συνθέτοντας το σωστό λογιστικό σύστημα που θα περιλαμβάνει τόσο τα λογιστικά πρότυπα σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ, το αναλυτικό οργανόγραμμα και το λογιστικό εγχειρίδιο διαδικασιών και στόχων, όσο και τις εξουσιοδοτήσεις για την χρήση πρωτοβάθμιων λογαριασμών ελέγχων και των αριθμημένων εγγράφων της οικονομικής μονάδας, αλλά και τον έλεγχο για την ολοκληρωμένη διαδικασία ελέγχου των εσωτερικών στοιχείων.

- ο Τελευταίο τυπικό χαρακτηριστικό αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου είναι η Σύγχρονη Πολιτική του Προσωπικού που χρησιμοποιείται και το εξειδικευμένο σύστημα πρόσληψης, κατάρτισης και επίβλεψης της επιχείρησης. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να διαφοροποιείται ανάλογα με τη θέση, τις ανάγκες και τις γνώσεις που απαιτείται να καλύψει ο κάθε υποψήφιος.

Πρότυπα και βασικές αρχές

Ο κύριος στόχος των προτύπων που έχουν δημιουργηθεί σε διεθνή επίπεδο είναι η περιγραφή των γενικών αρχών που πρέπει να υπάρχουν κατά την διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου ώστε να συνθέτουν το γενικό πλαίσιο λειτουργίας και τον άξονα απόδοσης και αξιολόγησης⁴². Το περιεχόμενο των διεθνή προτύπων συνήθως εσωκλείει τα χαρακτηριστικά των ιδιοτήτων του εσωτερικού ελέγχου όπως για παράδειγμα την επάρκεια των γνώσεων, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες αλλά και την διασφάλιση ποιότητας, ανεξαρτησίας κ.α. Στον άξονα μάλιστα της αξιολόγησης αναφορικά με την απόδοση του ελέγχου, περιλαμβάνονται διάφορα διοικητικά θέματα όπως ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και οι διάλογοι επικοινωνίας των αποτελεσμάτων του ελέγχου.

Για την καλύτερη χρήση των προτύπων του εσωτερικού ελέγχου, θεωρήθηκε χρήσιμο ο διαχωρισμός τους σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες:

- α. Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων (Attribute Standards) τα οποία αναφέρονται στα χαρακτηριστικά τόσο των προσώπων όσο των μονάδων που πραγματοποιούν τον εσωτερικό έλεγχο
- β. Πρότυπα Απόδοσης (Performance Standard) τα οποία σχετίζονται με τις δραστηριότητες και τις ενέργειες του ελέγχου. Επιπλέον περιλαμβάνουν τα κριτήρια που απαιτούνται, τα οποία είναι αναγκαία για την αξιολόγηση της απόδοσης κατά την ολοκλήρωση του εσωτερικού ελέγχου.

⁴² Καραμάνης Κ., (2008), Σύγχρονη ελεγκτική θεωρία και Πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, Εκδόσεις : ΟΠΑ, Αθήνα σελ 82-96

- c. Πρότυπα Εφαρμογής (Implementation Standards) τα οποία είναι υπεύθυνα για την εξειδίκευση των δύο προηγούμενων ομάδων προτύπων σε συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Οι στόχοι βέβαια των προτύπων ανεξάρτητα την κατηγορία στην οποία βρίσκονται είναι ίδιοι και αφορούν:

- Την απεικόνιση των βασικών αρχών που θα συνθέτουν την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου
- Την σύνθεση του γενικού πλαισίου, το οποίο θα αποτελέσει τη βάση ανάπτυξης των προστιθέμενων αξιών και των δραστηριοτήτων του.
- Τη δόμηση κριτηρίων αποδοτικότητας και αξιολόγησης
- Τις προωθητικές ενέργειες αναφορικά με την εξέλιξη της οργάνωσης και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου μέσα στην οικονομική μονάδα.

Πέραν όμως των διεθνή προτύπων, υπάρχουν και οι βασικές αρχές ενός συστήματος που διέπουν τον εσωτερικό έλεγχο, με σκοπό την μύηση στην φιλοσοφία των λειτουργιών του συστήματος, για την απόκτηση εξειδίκευσης που θα οδηγήσει στην βέλτιστη αξιολόγηση των διαδικασιών του ελέγχου⁴³.

Στις βασικές αρχές του ελέγχου περιλαμβάνονται⁴⁴:

- Η εξειδικευμένη στελέχωση από σωστά καταρτισμένο προσωπικό.
- Η αποκέντρωση της διοίκησης με σκοπό την ανάπτυξη των αισθημάτων ευθύνης σε κάθε τμήμα και την άσκηση εξουσίας τους ξεχωριστά.
- Η δημιουργία και η σύνθεση μέτρων πρόληψης για τυχόν λάθη και παραλείψεις.
- Η δημιουργία σαφή οδηγιών για το διαχωρισμό των ευθυνών και των καθηκόντων σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας

43 Δήμου Ν., (2000), Ελεγκτική: βασικές αρχές γενικής τραπεζικής και ελεγκτικής, Εκδόσεις : ΕΛΛΗΝ, Αθήνα σελ 36-42

44 Goodwin, J. and Kent, P. (2006). "Relation Between External Audit Fees, Audit Committee Characteristics and Internal Audit", Accounting and Finance, pp.387-404.

- Η προσαρμογή του ελέγχου να γίνεται με βάση τα τυπικά χαρακτηριστικά της μονάδας όπως για παράδειγμα το μέγεθος και τις δραστηριότητές της.
- Η κάλυψη σε όλες εκείνες τις ενέργειες που λαμβάνουν μέρος μέσα την οικονομική μονάδα

Καταληκτικά, άξιο αναφοράς θεωρείται ότι για την επιτυχία ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, είναι αναγκαία τόσο η χρήση των προτύπων που έχουν δημιουργηθεί όσο και η χρήση των βασικών αρχών.

Κεφάλαιο 5ο: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Η θέση του ελεγκτή της επιχείρησης

Η υπαγωγή της θέσης του εσωτερικού ελεγκτή στην ιεραρχία μιας επιχείρησης, συνήθως εξαρτάται από το οργανόγραμμα και τη δομή της εταιρείας καθώς και από το μέγεθος της. Επιπρόσθετος παράγοντας είναι η φιλοσοφία και οι απόψεις της διοίκησης σχετικά με την προαναφερόμενη θέση καθώς και το αν η οικονομική μονάδα σχετίζεται με το χρηματιστήριο ή όχι.

Μία σπουδαία οπτική σχετικά με την θέσπιση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ο καθορισμός στην ιεραρχία της θέσης του στην όλη δομή της εταιρείας⁴⁵. Παλαιότερα η λειτουργία της ελεγκτικής ήταν υπό την σκέπη του διευθυντή οικονομικών, δεδομένου ότι το πλαίσιο εφαρμογής κυμαινόταν στον οικονομικό και στο λογιστικό τομέα. Στην πλέον σύγχρονη εποχή η θέση του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου έχει αναβαθμιστεί μέσα στο οργανόγραμμα της οικονομικής μονάδας.

Ένας σημαντικός παράγοντας σχετικά με το επίπεδο οργάνωσης του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου, είναι αυτό το πλαίσιο οργάνωσης που βρίσκεται η ίδια η

⁴⁵ William M. Jr.,S. Glover, Pawitt D.,(2016), Auditing and Assurance services:a systematic approach, 8th Edition

οικονομική μονάδα. Θεωρείται σημαντικό άλλωστε για την ανάπτυξη του εσωτερικού ελέγχου και την εύρυθμη λειτουργία του τα επίπεδα θέσεων των στελεχών στην ιεραρχία να είναι ισόβαθμα με αυτά των στελεχών του τμήματος εσωτερικών ελέγχων. Δηλαδή αν για παράδειγμα υπάρχει η ανάγκη για την δημιουργία διευθυντικής θέσης σε κάποιον τομέα μέσα στην μονάδα, θα πρέπει ταυτόχρονα να δημιουργηθεί η ανάλογη θέση του ίδιου επιπέδου και για το τμήμα εσωτερικού ελέγχου⁴⁶.

Όσο πιο ψηλά είναι τα επίπεδα του ελέγχου στην ιεραρχία, τόσο μεγαλύτερη είναι και η δυνατότητα που του παρέχεται για την προσφορά υψηλού επιπέδου υπηρεσιών⁴⁷. Με αυτό το τρόπο ο εσωτερικός έλεγχος γίνεται περισσότερο χρήσιμος στις εφαρμόσιμες στρατηγικές της μονάδας και πιο υπολογίσιμος στα υπόλοιπα τμήματα ελέγχου. Επιπλέον όσο μεγαλύτερη η υπόληψη του τμήματος αυτού, τόσο μεγαλύτερο το έργο του ως συμβουλευτικό όργανο.

Κάποιες οικονομικές μονάδες θεωρούν σημαντικό η διεύθυνση του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου να ανήκει και να διαχειρίζεται ο διευθύνοντας σύμβουλος. Είναι ο πλέον εξουσιοδοτημένος για την ευθύνη της διοίκησης και την καλή και απρόσκοπτη λειτουργία της επιχείρησης. Επιπλέον έχει άμεση επικοινωνία και συνεργασία με τη διοίκηση και το κυριότερο είναι ελεύθερος να λαμβάνει σημαντικές αποφάσεις χωρίς να περιμένει εγκρίσεις οι οποίες θα μπορούσαν να δυσχεραίνουν τη θέση της εταιρείας

Παράλληλα με τα ανωτέρω, του παρέχεται η δυνατότητα μεγαλύτερης στήριξης από τα στρώματα της διοίκησης. Άλλωστε θεωρείται μη συμβατό το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου να μην είναι σε επίπεδο διεύθυνσης και να πρέπει να ελέγξει ανώτερες γενικές διευθύνσεις. Με άλλα λόγια, θεωρείται αναγκαίο η θέση του εσωτερικού ελέγχου να είναι ισάξια και ισόβαθμη με αυτή των υψηλόβαθμων διευθύνσεων της οικονομικής μονάδας.

Τυπικά χαρακτηριστικά και προσόντα του εσωτερικού ελεγκτή

46 Παπαδάτου Θ., (2001), ο.π., σς. 67-74

47 Sawyer L., (2003) Sawyer's Internal Auditors, The practice of Modern Internal Auditing, The Institute of Internal Auditors, 5th edition, pp 120-121

Όπως πολλάκις αναφέρθηκε στις ανωτέρω ενότητες, η θέση του εσωτερικού ελεγκτή μιας οικονομικής μονάδας, κάθε άλλο από απλή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Η θέση αυτή περιλαμβάνει πολλές δυσκολίες και αρμοδιότητες με ιδιαίτερες ευθύνες. Για το λόγο αυτό οι άνθρωποι που ασκούν τις αρμοδιότητες αυτές θα πρέπει να έχουν αν όχι όλα τα περισσότερα από τα παρακάτω προσόντα και χαρακτηριστικά⁴⁸:

- ✓ Η εκπαίδευσή του θα πρέπει να προέρχεται από ανώτατο πανεπιστήμιο καθώς και να διαθέτει πλήρη κατάρτιση του επιστημονικού του πεδίου και της επαγγελματικής του εξειδίκευσης.
- ✓ Να έχει ευχέρεια χρήσης όλων των νέων τεχνολογικών μέσων εργασίας ώστε να μπορεί με ευκολία να εφαρμόζει τεχνικές, μεθόδους και πρότυπα αναγκαία για την πραγματοποίηση ελέγχων
- ✓ Να αντιλαμβάνεται την πολυπλοκότητα των δεδομένων και την σύνθεση των προβλημάτων που θα εμφανίζονται μπροστά του ώστε να μπορεί να καταλήγει χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία σε αποτελέσματα.
- ✓ Να έχει αναπτυγμένη αντίληψη των παραγόντων και των δεδομένων γύρω του καθώς επίσης να μπορεί να εφευρίσκει όπου και όποτε είναι απαραίτητο καινοτόμες λύσεις για την βέλτιστη προσέγγιση πολύπλοκων καταστάσεων
- ✓ Να μπορεί επιπλέον να αξιολογεί τα συστήματα λειτουργίας, να κατανοεί και να αναλύει τα μεγέθη ώστε να παρουσιάζει την πραγματική αξία αυτών, που πιθανόν να προκαλούν αντίκτυπο στο μέλλον της εταιρείας
- ✓ Να είναι ειλικρινής, σταθερός και συνεπής και να μπορεί να διαχειρίζεται τις κρίσης επιρρίπτοντας ευθύνες μόνο εκεί που πρέπει
- ✓ Να παρουσιάζει εκθέσεις και εκτιμήσεις απόλυτα τεκμηριωμένες με σκοπό την αποφυγή εμπλοκής σε διαμάχη
- ✓ Να μπορεί να συνεργάζεται με τα υπόλοιπα τμήματα και με όλη τη διοίκηση ανεξαρτήτου ιεραρχίας χωρίς όμως αυτό να επηρεάζει τη σκέψη του και το

48 Βερβερίδης Ν., (1998), Σημειώσεις Ελεγκτικής, ΤΕΙ Λογιστικής, Θεσσαλονίκη σς 97 - 101

τρόπο και το θάρρος να εκφράζει την γνώμη του με αντικειμενικότητα και ειλικρίνεια

- ✓ Να διακρίνεται για την τιμιότητα και την εχεμύθεια του καθώς και τον ακέραιο χαρακτήρα του και να μην εμπίπτει στους πειρασμούς γύρω του
- ✓ Να είναι ευέλικτος στις καταστάσεις που έχει να διαχειριστεί με διακριτικότητα και διπλωματία ώστε να πετυχαίνει τους στόχους για το καλό της οικονομικής μονάδας
- ✓ Να μπορεί να συνάπτει με ευκολία επαγγελματικές σχέσεις τηρώντας πάντα τα όρια και τις αποστάσεις
- ✓ Να ξεχωρίζει για την εχεμύθεια του και να μην κοινοποιεί πληροφορίες απόρρητες της εταιρείας που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία της όπως επίσης να διακρίνεται και για την φερεγγυότητα του αποκλείοντας πάντα περιπτώσεις παράνομων δραστηριοτήτων

Ο εσωτερικός ελεγκτής μιας οικονομικής μονάδας, πέραν των άλλων κατέχει τη θέση του συμβούλου προς την διοίκηση. Όσο πιο σκληρά εργάζεται και όσα περισσότερα προσόντα κατέχει τόσο πιο γρήγορα η θέση του θα αποτελέσει μία θέση «κλειδί» μέσα στη μονάδα. Αυτό βέβαια συνεπάγεται και με το πόσο σκληρά δουλεύει για αυτή και προς όφελος αυτής, ώστε να μπορεί να την διασφαλίζει από τους επιχειρηματικούς κινδύνους εντός και εκτός αυτής. Τέλος, σπουδαίο παράγοντα για τα ανωτέρω παίζει και η φιλοσοφία και η εικόνα που διαθέτει η διοίκηση για την θέση του εσωτερικού ελεγκτή.

Η οργάνωση και η διοίκηση

Παρά το γεγονός ότι η οργάνωση και η στελέχωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου με μια ευρεία έννοια εξαρτάται από την διοίκηση της εταιρείας, η λειτουργία και η οργάνωσή του σε πιο εξειδικευμένο επίπεδο αφορά τον διευθυντή του τμήματος. Μάλιστα μία από τις κύριες αρμοδιότητες του είναι η σύνταξη του κανονισμού και του πλαισίου λειτουργίας, την δημιουργία έκθεσης και την υποβολή αυτής στη διοίκηση

σχετικά με τον ετήσιο προγραμματισμό και φυσικά τον συντονισμό εφαρμογής και υλοποίησης του.

Για την σωστή οργάνωση του τμήματος, θεωρείται αναγκαίο τα στελέχη που συνθέτουν την ομάδα θα πρέπει να έχουν κατάλληλη εξειδίκευση και κατάρτιση ώστε να είναι σε θέση να τηρούν το προγραμματισμό, να οργανώνουν το αρχείο και να αναλαμβάνουν αρμοδιότητες ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο και υπόβαθρο που κατέχουν. Θα πρέπει με άλλα λόγια, να δίνεται έμφαση στην επαγγελματική τους επάρκεια ως μέσο για την επίτευξη των στόχων αλλά και την διατήρηση της υψηλής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ευθύνη για τα παραπάνω φέρει ο διευθυντής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, όπως επίσης ευθύνη φέρει και για την εξολοκλήρου εποπτεία και ολοκλήρωση του ελεγκτικού έργου.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο για την εύρυθμη οργάνωση του τμήματος είναι η μέριμνα από πλευράς του διευθυντή για την δημιουργία ενός καλού κλίματος συνεργασίας με τους υπόλοιπους επικεφαλείς τμημάτων για την εξασφάλιση της ομαλής υλοποίησης του έργου του και της μετέπειτα παρουσίασης των αποτελεσμάτων στη διοίκηση.

Αναφορικά με την διοίκηση του προσωπικού θεωρείται σημαντικό να δημιουργηθεί ένα δομημένο σύστημα αξιών όπου θα συντελεί στην βέλτιστη αξιοποίηση ικανοτήτων και προσόντων όλου του δυναμικού⁴⁹. Η αρχή εφαρμογής του συστήματος αυτού στοχεύει στην βελτίωση και την ανάπτυξη μέσω του προγράμματος κατάρτισης. Καταληκτικά, για να θεωρηθεί αποτελεσματικός ο τρόπος διοίκησης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει η λειτουργία του να εμπίπτει στα παρακάτω στοιχεία:

Ορισμός του επιχειρησιακού πλαισίου της λειτουργίας ελέγχου καθώς και των ανθρώπινων πόρων που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της αποστολής του.

Δημιουργία ενός αξιόπιστου οργανωτικού σχεδίου αναφορικά με τη δόμηση του ανθρώπινου δυναμικού

⁴⁹ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), Εγχειρίδιο Εσωτερικού Ελέγχου για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, σς 21 – 30_

http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/252/Esoterikos_Elegxos_web.pdf

Αναγνώριση των ικανοτήτων των στελεχών και σκιαγράφηση των προφίλ τους καθώς και πλήρη καταγραφή των καθηκόντων τους.

Μέριμνα για την συνεχή εκπαίδευση των στελεχών και την ανάπτυξη της επαγγελματικής τους κατάρτισης

Ύπαρξη αντικειμενικής αξιολόγησης και διαχείρισης της απόδοσής τους καθώς και η ικανότητα παρακολούθησης των αποτελεσμάτων.

Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας

Θέλοντας αρχικά να παρουσιάσουμε την σημασία της Δεοντολογίας θα την ορίσαμε⁵⁰ ως ένα σύστημα ηθικής όπου συντίθεται από ηθικές πράξεις η οποίες είναι σε πλήρη ισορροπία με το καθήκον, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στο άτομο που ασκεί το ηθικό καθήκον. Η ηθική ενός δεοντολογικού τύπου παρουσιάζεται συχνά από κωδικοποιημένους κανόνες που οριοθετούν τις ηθικά αποδεκτές πράξεις και συμπεριφορές.

Η δημιουργία και η άσκηση του Κώδικα Ηθικής στο κλάδο της ελεγκτικής αποσκοπεί στην προαγωγή και την προώθηση της κουλτούρας της ηθικής μέσα στο επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή⁵¹. Ο εσωτερικός έλεγχος, όπως και παραπάνω έχει αναφερθεί θεωρείται ως ανεξάρτητη, συμβουλευτική και αντικειμενική ενέργεια, η οποία έχει σχεδιαστεί να προσθέτει αξία και να προάγει τις δραστηριότητες μιας οικονομικής μονάδας. Συντελεί στην επίτευξη των στόχων, εφαρμόζοντας μία άκρως επαγγελματική και συστηματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και τους τρόπους βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των ενεργειών για την διαχείριση κινδύνων και των συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου.

50 McNaughton, D., Rawling, P., (2007), Deontology, The Oxford Handbook of Ethical Theory, Oxford University Press

51 The Institute of Internal Auditors, (2017), Revised Standards, Effective January 1, Διεθν ή Πρότυπα, σελ 27, <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>, (πρόσβαση: 11/10/2019)

Το πλαίσιο του ίδιου Κώδικα Δεοντολογίας (Code of Ethics) του Διεθνές Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών περιλαμβάνει επιπλέον και :

- Τις Υποχρεωτικές Κατευθύνσεις και τα Ελεγκτικά Πρότυπα.
- Τις Προτεινόμενες Μη Υποχρεωτικές Οδηγίες (Practice Advisories).
- Τις Λοιπές Μη Υποχρεωτικές Οδηγίες (Development and Practice Aids).

Επιπλέον η σύνθεση ενός κώδικα παρέχει την δυνατότητα της δημιουργίας και διατήρησης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης σχετικά με την αντικειμενικότητα σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης. Σημαντικό να αναφερθούν και τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας του εσωτερικού ελέγχου:

1. Οι Αρχές οι οποίες αναφέρονται τόσο στο επάγγελμα όσο και στην πρακτική εφαρμογή του ελεγκτή
2. Οι Κανόνες Συμπεριφοράς που θεωρείται φρόνιμο να τηρούν οι ελεγκτές εσωτερικού ελέγχου

Οι ελεγκτές τμημάτων εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να εφαρμόζουν τις παρακάτω αρχές του κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας

- Ακεραιότητα: Ωστε να μπορέσει να χτίσει θεμέλια εμπιστοσύνης με σκοπό να προάγει τη βάση για την στήριξη από μέρους της διοίκησης, στην κρίση του
- Αντικειμενικότητα: Προβάλλουν το μεγαλύτερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συλλογή των στοιχείων αλλά και κατά τη διάρκεια αξιολόγησης αυτών και παρουσίασης τους στη διοίκηση. Οι εσωτερικοί ελεγκτές διατηρούν μία σταθερή εκτίμηση για όλα τα δεδομένα και τους παράγοντες που εμφανίζονται μπροστά τους, χωρίς να ασκούν καμία επίδραση πάνω τους κατά την διάρκεια συγγραφής των εκθέσεων τους.
- Εμπιστευτικότητα: Οι επαγγελματίες ελεγκτές εσωτερικού ελέγχου εκτιμούν την αξία των πληροφοριών και δεδομένων που λαμβάνουν και θεωρούν ανεπίτρεπτο την κοινοποίηση αυτών πέραν των υποχρεώσεων τους σε επαγγελματικό ή νομικό επίπεδο.

- **Επάρκεια:** Θα πρέπει πάντα να αποδεικνύουν τις γνώσεις και την κατάρτισή τους προς όφελος των υπηρεσιών που παρέχουν καθώς επίσης να φροντίζουν για περαιτέρω ανάπτυξη του γνωστικού τους υπόβαθρου, για να είναι σε θέση να καλύπτουν πάντα τις απαιτούμενες ανάγκες της οικονομικής μονάδας που εργάζονται.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας δεσμεύει εξίσου νομικά και φυσικά πρόσωπα που προσφέρουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου σε οποιαδήποτε οικονομική μονάδα και μπορεί να επιφέρει ακόμα και πειθαρχικές ποινές. Η δέσμευση περί τήρησης των κανόνων αυτών αφορά όλα τα μέλη και μη του Ινστιτούτου όπως επίσης και αυτούς που είναι υποψήφιοι προς διάθεση επαγγελματικής πιστοποίησης.

Έπειτα του Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας ακολουθούν και Κανόνες Συμπεριφοράς⁵² των εσωτερικών ελεγκτών όπως αυτή έχουν θεσπιστεί από το Διεθνές Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και αυτοί ορίζουν:

Κανόνες συμπεριφοράς:

«1. Ακεραιότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

Θα ολοκληρώνουν την εργασία τους με πλήρη εντιμότητα, επιμέλεια και υπευθυνότητα.

Θα τηρούν πιστά τους νόμους και θα προβαίνουν στις κοινοποιήσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία και το επάγγελμα.

Δεν θα εμπλέκονται συνειδητά σε οποιαδήποτε παράνομη ενέργεια, ούτε θα λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες επιβλαβείς για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή ή για τον οργανισμό.

Θα ασπάζονται και θα συμβάλλουν στους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

2. Αντικειμενικότητα

52 The Institute of Internal Auditors, (2017), ο.π

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

Δεν θα είναι μέρος σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή θα δημιουργούν σχέσεις που ενδέχεται να επιφέρουν αρνητική επίδραση ή να θεωρείται ότι βλάπτουν την αμερόληπτη εκτίμησή τους. Συμπεριλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες ή οι σχέσεις εκείνες οι οποίες έρχονται σε ριζική με τα συμφέροντα της οικονομικής μονάδας.

Δεν θα αποδέχονται οτιδήποτε μπορεί να βλάψει ή να θεωρείται ότι βλάπτει την επαγγελματική τους εκτίμηση.

Θα δημοσιοποιούν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που τους κοινοποιούνται και πιθανόν να παραποιήσουν, εάν δεν δημοσιοποιηθούν, την έκθεση των υπό έλεγχο δραστηριοτήτων.

3. Εμπιστευτικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

Θα είναι συνετοί στη χρήση και προστασία των δεδομένων που αποκτούν κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους.

Δεν θα κάνουν χρήση πληροφοριών για προσωπικό όφελος ή κατά τρόπο αντίθετο με τη νομοθεσία ή επιβλαβή για τους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

4. Επάρκεια

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

Θα έχουν μόνο ως αντικείμενο εργασίας τις υπηρεσίες εκείνες για τις οποίες διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία.

Θα παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.

Είναι υποχρεωμένοι να αναπτύσουν συνέχεια το γνωστικό τους πεδίο με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών τους.»

Ο Κώδικας Δεοντολογίας και το Πλαίσιο Επαγγελματικής Εφαρμογής «International Professional Practises Framework» κατευθύνει με ακρίβεια τις λειτουργίες του εσωτερικού ελεγκτή σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες του Διεθνές Ινστιτούτου προτρέποντας πάντα στην αποπομπή επαίσιχων και καταδικαστέων πράξεων⁵³

5.5 Αξιολόγηση του έργου του ελεγκτή

Όπως και παραπάνω έχει αναφερθεί, οι αρμοδιότητες πάνω στο τμήμα που δραστηριοποιείται το τμήμα εσωτερικού ελέγχου, θεωρείται φρόνιμο να είναι ανεξάρτητο και αυτόνομο με ευέλικτο οργανωτικό σχήμα. Σκοπός είναι η διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας και την συλλογή των αξιόπιστων οικονομικών δεδομένων. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να είναι ευδιάκριτες οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες του καθενός μέσα στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου ώστε να μπορεί να πραγματοποιείται ανα πάσα στιγμή ο κατάλληλος έλεγχος αλλά και για την αποφυγή λαθών και πράξεων με αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική μονάδα.

Ο επόπτης ελεγκτής συνήθως κάνει χρήση διαφόρων προτύπων, τα οποία θεωρούνται ως οι κανονισμοί για την αξιολόγηση της ποιότητας μιας ολοκληρωμένης εργασίας, με σκοπό τη συνεχή βελτίωση του επιπέδου των παροχών τους. Μάλιστα η εκτελεστική επιτροπή προτύπων ελεγκτικής έχει θεσμοθετήσει την παρακάτω τρεις κατηγορίες προτύπων⁵⁴:

Γενικά πρότυπα

- Η διεξαγωγή ελέγχου πρέπει να εκτελείται μόνο από κατάλληλα καταρτισμένα πρόσωπα.
- Ο ελεγκτής θα πρέπει να διέπεται από ανεξάρτητο πνεύμα συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

53 Παπαστάθης, Π.Σ. (2014), Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) η Πρακτική Εφαρμογή του, Αθήνα: (Έκδοση ιδίου του συγγραφέα), σελ 98

54 Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Ελεγκτική, (σημειώσεις), Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων, σς 7-9

- Το επίπεδο εκτέλεσης ελέγχου και εκπόνησης εκθέσεων θα πρέπει πάντα να βρίσκεται στα ανώτατα όρια του επαγγελματισμού.

Πρότυπα επιτόπιας εργασίας

- Ο σχεδιασμός της εργασίας είναι απαραίτητο να έχει γίνει με ακρίβεια και σε περίπτωση συμμετοχής βοηθών θα πρέπει να υπάρχει και κατάλληλη επίβλεψη.
- Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου το οποίο εφαρμόζεται, θα πρέπει να λάβει την μέγιστη προσοχή ώστε να θεωρηθεί κατάλληλο ως βάση των ελεγκτικών διαδικασιών
- Η συλλογή κατάλληλων στοιχείων, μέσω της χρήσης εργαλείων όπως ερωτηματολόγια και επισκοπήσεις, θεωρείται αναγκαία ώστε να δημιουργήσουν το υπόβαθρο για τη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων .

Πρότυπα για την έκθεση ελέγχου

- Αναφορά ταύτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε σύγκριση με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές.
- Παρουσίαση των ποσοστών τήρησης των λογιστικών αρχών της τρέχουσας χρήσης σε σύγκριση με της προηγούμενης.
- Όλες οι συμπληρωματικές υποσημειώσεις να είναι επαρκείς
- Η έκθεση θα πρέπει να παρουσιάζει συνολική άποψη ως προς τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις συνολικά. Σε αντίθετη περίπτωση θα πρέπει να γνωματεύει την αδυναμία παρουσίασης απόψεων σχετικά με αυτές.

Πέραν όμως των προτύπων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του έργου και της αποτελεσματικότητας του, έχουν δημιουργηθεί και διάφορα φύλλα

αξιολόγησης, όπως αυτά παρουσιάζονται από την Παπαδάτου Θ. (1998), που αφορούν την αξιολόγηση του ίδιου του ελεγκτή⁵⁵:

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Ημερ/νία αξιολόγησης:.....

ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ.....

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΛΕΓΧΟΥ.....

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....

ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

1. Γνωρίζει, κατανοεί το αντικείμενο εργασίας, πριν και μετά τον έλεγχο;

Σχόλια:.....

2. Οι θεωρητικές και οι επαγγελματικές του γνώσεις είναι αρκετές για να καλύπτουν τις ανάγκες των αρμοδιοτήτων; Εφαρμόζει τις γνώσεις του με επαγγελματικό τρόπο;

Σχόλια:.....

3. Παρακολουθεί τις επαγγελματικές, υπηρεσιακές και εταιρικές εξελίξεις;

Προσαρμόζεται εύκολα στις αλλαγές που αφορούν την εργασία του;

Σχόλια:.....

ΒΑΘΜΟΣ ΛΗΨΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

1. Κατανοεί τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εκτέλεση της εργασίας του;

Αναλαμβάνει πρωτοβουλία για άμεση επίλυση τους;

Σχόλια:.....

⁵⁵ Παπαδάτου Θ., (1998), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος, Εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα, σελ. 76-79

2. Αναλύει καταστάσεις και γεγονότα; Αξιολογεί τις παραμέτρους που συνθέτουν τα διάφορα προβλήματα; Προτείνει ρεαλιστικές λύσεις;

Σχόλια:.....

3. Προβαίνει, όπου και όταν απαιτείται, σε εκτιμήσεις τμημάτων, γεγονότων και καταστάσεων; Είναι αντικειμενικά τεκμηριωμένα;

Σχόλια:.....

4. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για περαιτέρω διερεύνηση, θέματα, αναζητώντας επιπλέον αδυναμίες και ευθύνες τμημάτων;

Σχόλια:.....

ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

1. Προγραμματίζει, οργανώνει και ελέγχει το αποτέλεσμα της εργασίας του, κάθε φορά σύμφωνα με το ετήσιο πλάνο δράσης του τμήματος;

Σχόλια:.....

2. Γνωρίζει τον κανονισμό λειτουργίας και τις αρμοδιότητες του;

Σχόλια:.....

3. Είναι αποτελεσματικός δέκτης των εντολών της ιεραρχίας του τμήματος; Τη σέβεται;

Σχόλια:.....

4. Κρίνει αμερόληπτα και αντικειμενικά τις ικανότητες, τις αδυναμίες και τις δυσκολίες των ελεγχόμενων σε επίπεδο τμημάτων; Επιβραβεύει τις προσπάθειες τους; Καταλογίζει ευθύνες προς όλες τις κατευθύνσεις, όταν απαιτείται;

Σχόλια:.....

ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

1. Διακρίνεται για την ικανότητα επικοινωνίας με το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της εταιρείας, από επαγγελματικής σκοπιάς;

Σχόλια:.....

2. Έχει ανάλογη διάθεση συνεργασίας με τους συναδέλφους του τμήματος;

Σχόλια:.....

3. Διακρίνεται για την προφορική και γραπτή διατύπωση αποφάσεων, ως και τη χρήση τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας;

Σχόλια:.....

4. Διακρίνεται από επαγγελματική εμφάνιση που ταιριάζει σε έναν εσωτερικό ελεγκτή;

Σχόλια:.....

ΒΑΘΜΟΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ

1. Διακρίνεται για τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την ιεράρχηση των αναγκών της εργασίας, τη μεθοδικότητα, σταθερότητα και πληρότητα, κατά την εκτέλεση της εργασίας του;

Σχόλια:.....

2. Διεκπεραιώνει την εργασία του εντός του προκαθορισμένου χρόνου;

Σχόλια:.....

3. Χρησιμοποιεί τον εξοπλισμό και τα μέσα που του παρέχει η εταιρεία, καθώς τις τεχνικές και επιστημονικές μεθόδους της ελεγκτικής για την εκτέλεση της εργασίας του;

Σχόλια:.....

4. Το προϊόν της εργασίας του καλύπτει τις ποιοτικές προδιαγραφές της ελεγκτικής εργασίας;

Σχόλια:.....

5. Οι γνώσεις και οι προδιαγραφές της εργασίας του συνεισφέρουν στην αναβάθμιση του τμήματος;

Σχόλια:.....

ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Συνολική βαθμολογία:.....
- Δυνατά σημεία:
- Αδύνατα σημεία:.....
- Σχόλια για βελτίωση:

.....

Ο Δ/ντής Εσωτ. Ελέγχου

Η αξιολόγηση των έργων αλλά και των προσόντων των εσωτερικών ελεγκτών θα πρέπει να εκτελείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να μην λαμβάνει μέρος μόνο κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου. Καταληκτικά, είναι κοινώς αποδεκτό ότι τόσο η αξιολόγηση των προσόντων και των ικανοτήτων των εσωτερικών ελεγκτών όσο και των ίδιων των έργων τους, σχετικά με την αποτελεσματικότητα, συνθέτουν ένα σύνολο επαρκών δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με τη πορεία και τη δυνατότητα ανάπτυξης της οικονομικής μονάδας.

Κεφάλαιο 6ο: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ορίζοντας τα συστήματα ελέγχου

Τόσο οι οργανωμένες κοινωνίες όσο και οι οργανωμένες οικονομικές μονάδες για να καταφέρουν να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν την εύρυθμη λειτουργία τους αλλά και να εξελιχθούν στο περιβάλλον που κινούνται, θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν στα πλαίσια ενός πλήρως οργανωμένου συστήματος, το οποίο συντίθεται από διάφορα μέτρα και κανόνες. Το οργανωμένο αυτό σύστημα θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα. Ένα τέτοιο σύστημα για παράδειγμα είναι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Αυτά τα συστήματα είναι σε θέση να μεταφέρουν μηνύματα και εντολές προς τη διοίκηση και σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Ουσιαστικά λοιπόν θεωρείται μια ζωντανή νευραλγική λειτουργία, άκρως απαραίτητη για την οργάνωση μιας οικονομικής μονάδας. Διακλαδώνεται σε όλα τα τμήματα της μονάδας μεταφέροντας όλες τις εντολές και τις αντιδράσεις από της διοίκηση και προς αυτή. Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου λοιπόν, θεωρείται ένα δομημένο και άρτια οργανωμένο σύμπλεγμα λειτουργιών που υιοθετεί η οικονομική μονάδα με κύριο στόχο την υλοποίηση στρατηγικών και αρχών προκειμένου να διασφαλιστούν στο έπακρο τα συμφέροντά του.

Επιπρόσθετα τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου δεν περιορίζονται μόνο σε λειτουργικά θέματα του λογιστικού συστήματος. Αντίθετα εκτείνεται και σε όλα τα μέτρα που αφορούν την οργάνωση σχετιζόμενα με την μείωση της προσωπικής επίβλεψης και ταυτόχρονα την εξασφάλιση της προστασίας των περιουσιακών στοιχείων αλλά και την καλή λειτουργία της οικονομικής μονάδας.

Οι Ζαφειράκου και Ταχυνάκη⁵⁶, (2007), παρουσιάζουν ότι για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαία η συσχέτισή του με τα προσδοκώμενα κριτήρια της διοίκησης όπως, την ανεξαρτησία η οποία θεωρείται δυσκολότερη σε σχέση με τον εξωτερικό έλεγχο. Την υπευθυνότητα, η οποία αφορά την ικανότητα οργάνωσης και σωστής διαχείρισης κρίσεων, άλλωστε είναι ένα βασικό στοιχείο του συστήματος ελέγχου της μονάδας. Τελευταίο κριτήριο είναι της αποδοτικότητας κατά το οποίο θα πρέπει να προσθέτει αξία με την λειτουργία του στην οικονομική μονάδα και να συντελεί στην ευημερία και στην ανάπτυξη της μονάδας στο πέρασμα των χρόνων.

Η αποτελεσματικότητα ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου στηρίζεται στην αρχή που ρητά αναφέρει την απαγόρευση εκτέλεσης ορισμένων ασυμβίβαστων λειτουργιών από το ίδιο άτομο. Η μη τήρηση της αρχής παρακινεί τον εσωτερικό ελεγκτή να συνεχίσει και να εμβαθύνει τον εσωτερικό έλεγχο αναζητώντας συμπληρωματικά στοιχεία.

Υπάρχουν βέβαια και άλλοι παράγοντες⁵⁷ οι οποίοι συντελούν στην επιτυχία της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου μιας οικονομικής μονάδας. Τέτοιοι παράγοντες μπορούν να θεωρηθούν όπως θα δούμε και παρακάτω⁵⁸:

1. Καλοσχεδιασμένο λογιστικό σύστημα

56 Ζαφειράκου Η. Ταχυνάκης Π., (2007), Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική Προσέγγιση, Σπουδαί, Τόμος 57, Τεύχος 1°, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, σελ 58-79

57 Καζαντζής Χ., (2006), Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Business Plus, Αθήνα σελ. 25-29

58 Dittenhofer M., (2001), "Internal Auditing effectiveness: An expansion of present methods", Managerial Auditing Journal, Vol. 16, No. 8, pp. 443-450

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας είναι για την αποτελεσματικότητα είναι ένα δομημένο λογιστικό σχέδιο καθώς και οι δημιουργία ενός καλοσχεδιασμένου λογιστικού εγχειριδίου με σαφείς οδηγίες ως προς τη χρήση του. Η πλήρης ανάλυση των δραστηριοτήτων και των ενεργειών μιας οικονομικής μονάδας πραγματοποιείται έπειτα από την συλλογή ενός ευρύ φάσματος παραστατικών και λοιπών εγγράφων που αποτελούν τεκμήριο των αντικειμένων της. Σημαντικό βαθμό για την επιτυχία της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί το ποσοστό επάρκειας της τεκμηρίωσης της μονάδας καθώς και ο διαχωρισμός των λογιστικών και των οικονομικών δραστηριοτήτων.

2. Προσωπικό με επαγγελματική επάρκεια και ευσυνειδησία

Το ανθρώπινο στοιχείο συγκροτεί το σπουδαιότερο παράγοντα σε οποιοδήποτε σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Για την καλύτερη απόδοση των αποτελεσμάτων τους θα πρέπει το ανθρώπινο δυναμικό της μονάδας να είναι ικανό, έντιμο και αποδοτικό ακόμα και στην περίπτωση που το υπάρχον σύστημα ελέγχου δεν τους παρέχει κατάλληλη στήριξη.

3. Οργανωτική Δομή

Η δημιουργία ενός οργανωτικού σχεδίου που να αποσαφηνίζει με ευκρίνεια τις ευθύνες των λειτουργιών και των δραστηριοτήτων των τμημάτων ξεχωριστά, συγκροτεί το υπόβαθρο ενός ολοκληρωμένου και κατάλληλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου που θα είναι σε θέση να διασφαλίσει με σαφήνεια τα καθήκοντα και τις ευθύνες του κάθε υπαλλήλου ξεχωριστά.

Οι περιπτώσεις διαχωρισμού των υπευθύνων είναι τέσσερις και λειτουργούς ως ασπίδες πρόληψης λαθών:

1. Επιτήρησης των στοιχείων της περιουσίας της οικονομικής μονάδας από την λογιστική σκοπιά
2. Εξουσιοδότησης πραγματοποίησης συναλλαγών από την επιτήρηση των περιουσιακών στοιχείων
3. Διαχωρισμός των ευθυνών μέσα στην λογιστική λειτουργία

4. Διαχωρισμός της αρμοδιότητας λειτουργιών από αυτή της λογιστικής καταγραφής.

4. Διαχωρισμός της επιχειρησιακής ευθύνης από την τήρηση αρχείων

Για την διασφάλιση των βέλτιστων αποτελεσμάτων και επιδόσεων θεωρείται φρόνιμο η δημιουργία εκθέσεων και αρχείων από κάθε τμήμα της οικονομικής μονάδας ξεχωριστά. Απόρροια αυτού θα είναι η δημιουργία αξιόπιστων πληροφοριών προς παρουσίαση καθώς η λειτουργία περί τήρησης αρχείων παύει να συνδέεται από της επιχειρησιακή ευθύνη.

5. Περιορισμένη πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία από μη εξουσιοδοτημένα άτομα

Με την δημιουργία του προτύπου 330, δόθηκε η ευκαιρία στους εσωτερικούς ελεγκτές να ενεργούν με οποιαδήποτε μέθοδο θεωρούν αυτοί κατάλληλοι ώστε να διασφαλίζουν τα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας. Μια τέτοια μέθοδος είναι και η επισκόπηση των μέσων προστασίας αφού η καταληκτική επιλογή του ιδανικού μέσου σχετίζεται από τα χαρακτηριστικά και την θέση του συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου. Η σπουδαιότητα των στοιχείων αυτό είναι σε πλήρη εξάρτηση από το συνολικό μέγεθος του κινδύνου της πιθανής ζημίας της οικονομικής μονάδας που ανήκει το περιουσιακό στοιχείο.

Για να αποφευχθούν λοιπόν ενέργειες όπως η κατάχρηση και η υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων, πέραν της φύλαξης τους απαιτείται και λογιστική τους να γίνεται από διαφορετικά και μάλιστα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα.

6. Εποπτεία

Ανά διαστήματα θα πρέπει να εκτελούνται ειδικές αναθεωρήσεις σε συγκεκριμένα δεδομένα, είτε αυτά είναι η λειτουργία του τμήματος της μισθοδοσίας είτε των αποθεμάτων που υπάρχουν. Τα στελέχη της διοίκησης είναι αναγκαίο να εξετάζουν πολλάκις τις χρηματοοικονομικές λειτουργίες της μονάδας αλλά και την θέση στην οποία βρίσκεται.

7. Ορθή πρακτική

Οι ορθές πρακτικές, οι επιλεγμένες στρατηγικές και η πολιτική που θέλει να χαράξει η διοίκηση θα πρέπει να κοινοποιούνται σε όλους τους εργαζόμενους της οικονομικής μονάδας, ανεξαρτήτου βαθμίδας και ιεραρχίας με σκοπό την αποφυγή λαθών, ανάληψη ευθυνών και μη επαρκή αποδόσεων.

8. Ύπαρξη υπηρεσίας εσωτερικών ελεγκτών

Το τελευταίο στοιχείο περί αποτελεσματικότητας του εσωτερικού συστήματος ελέγχων είναι η συνεχής και απρόσκοπτη επιθεώρηση που οδηγεί στην αντικειμενική αξιολόγηση των ελέγχων, είτε αυτοί είναι λογιστικοί είτε διοικητικοί και πραγματοποιούνται από το ίδιο το προσωπικό. Το τμήμα αυτό θα πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα δίνοντας έμφαση στην εποπτεία των λογαριασμών των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, από τους υπαλλήλους που προσλαμβάνονται για το σκοπό αυτό

Συμπερασματικά λοιπόν και έπειτα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση που έχουμε πραγματοποιήσει, θα λέγαμε ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν το «εγχειρίδιο» λειτουργίας της οικονομικής μονάδας. Οι στρατηγικές και τα εργασία που επιλέγει η διοίκηση αποσκοπούν στη διασφάλιση αποφυγής λαθών, εντοπισμό απάτης, την εξακρίβωση των λογιστικών καταστάσεων και κάθε εγγράφου και φυσικά την δημιουργία και διατήρηση μιας αμφίδρομης και άριστης συνεργασίας με τη διεύθυνση της μονάδας.

Στόχος των συστημάτων

Ένα από τα συμπεράσματα που έχουν διαπιστωθεί από την βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι πως τα συστήματα εσωτερικών ελέγχων μιας οργανωμένης οικονομικής μονάδας έχει δομηθεί και λειτουργεί με σκοπό να διασφαλίζει τις κατάλληλες μεθόδους επίτευξης των στόχων της, οριοθετώντας ταυτόχρονα και ένα ρεαλιστικό κόστος λειτουργίας. Με άλλα λόγια το κόστος λειτουργίας και υλοποίησης των συστημάτων αυτών είναι απαραίτητο να είναι χαμηλότερο από τα λειτουργικά ωφέλημα της μονάδας⁵⁹.

Υπάρχουν βέβαια πιο συγκεκριμένοι στόχοι γύρω από ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου που επιδιώκει η διοίκηση να υλοποιηθούν μέσα από αυτό⁶⁰:

- Ως εργαλείο της διοίκησης να μπορεί να παρουσιάζει σενάρια πιθανών προβλέψεων του οικονομικού αποτελέσματος και του ποσοστού επίτευξης των οριοθετημένων στόχων. Με άλλα λόγια να αποτελεί αναγκαίο και αναπόσπαστο εργαλείο της διοίκησης.
- Να μπορεί να καλύπτει ανάγκες ζωτικής σημασίας και να είναι δομημένο με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτει επιπλέον οργανωτικά και επιχειρησιακά θέματα. Να είναι αποτελεσματικό και να μπορεί να μεταβάλλεται συνεχώς στα νέα δεδομένα με στόχο την βιωσιμότητα όχι μόνο του τμήματος αλλά όλης της επιχείρησης.
- Να συγκροτείται από κανονισμούς που αφορούν τόσο την επιχειρηματική όσο και την επιχειρησιακή συμπεριφορά και παρέχουν την δυνατότητα διαχείρισης οποιουδήποτε επιχειρηματικού κινδύνου με το βέλτιστο τρόπο.
- Να παρέχει τα εχέγγυα της καλύτερης διαχείρισης και ορθής αξιοποίησης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, των περιουσιακών στοιχείων και φυσικά του ανθρώπινου δυναμικού και των μέσων που χρησιμοποιούν. Ενώ ταυτόχρονα να σχηματίζει νέες πολιτικές για την επίτευξη άριστων συνθηκών συνεργασίας με τους υπάρχοντες αλλά και νέους συναλλασσόμενους.
- Να εξασφαλίζει την κοινοποίηση των εξουσιοδοτήσεων και των αποφάσεων σε όλα τα μέλη που απαρτίζουν την οικονομική μονάδα, ανεξαρτήτου θέσης και ιεραρχίας, αλλά και να διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή τους σύμφωνα με τα όσα η διοίκηση έχει θεσπίσει.
- Να κατανέμει δίκαια και με το καλύτερο τρόπο τις αρμοδιότητες των στελεχών ώστε να μπορεί να διασφαλίσει και την καλύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ αυτών.

60 Παπαστάθης Π., (2014), «Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) και η πρακτική εφαρμογή του», Ιδιωτική έκδοση, Αθήνα σελ541-552

- Να προσφέρει ευκαιρίες ανάπτυξης πρωτοβουλιών στα στελέχη για δημιουργική εργασία και να προσθέτει αξία. Επιπλέον να αποφεύγει τη δημιουργία περιορισμών και να μην προκαλεί παρενέργειες που συντελούν στην δημιουργία κολλημάτων ανάπτυξης της μονάδας.
- Τέλος, να στοχεύει ως σύστημα στον ορισμό δικλίδων ελέγχου με σκοπό την ομαλή και ταυτόχρονη λειτουργία όλων των δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας με γνώμονα την επίτευξη των στόχων που θα συντελούν στην ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα της μονάδας.

Κεφάλαιο 7ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

7. Γενικά

Σε αυτό το κεφάλαιο σκοπός μας είναι να αναδειχθεί η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου μέσα σε μία «εικονική» οικονομική μονάδα αλλά και η ανάγκη ύπαρξης ενός ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου. Θα αναλύσουμε με παραδείγματα τη θεωρία που αναφέρθηκε στα παραπάνω κεφάλαια προσπαθώντας να κάνουμε ευκολότερη την κατανόηση του περιεχομένου της διπλωματικής μας στην πράξη.

Η μεθοδολογία της έρευνας μας εστιάζει στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των στοιχείων παρουσιάζοντας περιγραφικά δεδομένα κάνοντας χρήση μίας μελέτης περίπτωσης ώστε να παρουσιαστεί με σαφήνεια η αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας με την βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου.

Η εταιρεία την οποία θα αναλύσουμε είναι η “Rust – Eze” και διαθέτει δικό της τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

Πληροφορίες για της εταιρείας

Η Ruste-Eze E.Π.Ε ιδρύθηκε το 1985 έχοντας ως αντικείμενο εργασίας την κατασκευή καλουπιών τύπου injection. Πιο συγκεκριμένα και λόγω της μεγάλης και πολύχρονης εμπειρίας στο χώρο των καλουπιών η εταιρεία είναι σε θέση να προσφέρει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών που σχετίζονται με:

- ❖ μηχανολογίας από κατεργασίες CNC
- ❖ ηλεκτροδιάβρωσης (σύρματος και βύθισης)
- ❖ κατεργασίες σε τόρνο
- ❖ σχεδιασμό και κατασκευή καλουπιών
- ❖ 3D σχεδιασμό

Η επιχείρηση απασχολεί προσωπικό 30 ατόμων τα οποία συνθέτουν το τμήμα πωλήσεων προϊόντων, τμήμα παραγωγής και επεξεργασίας, αποθήκη, τμήμα λογιστηρίου και πλέον τμήμα εσωτερικού ελέγχου, το οποίο συστάθηκε τους τελευταίους μήνες. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει συμφωνηθεί με τη διοίκηση να εφαρμόζεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και θα ολοκληρώνεται κατά το τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου, δίνοντας την ίδια προσοχή σε όλα τα τμήματα της οικονομικής μονάδας. Ο τρόπος διεξαγωγής του τουλάχιστον κατά την αρχική φάση θα εκτελείται σε συνδυασμό συνεντεύξεων του προσωπικού και από φύλλα εργασίας, κατάλληλα έντυπα και έγγραφα που θα απαιτηθούν καθώς και ενός συστήματος ελέγχου.

Εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση

Παρακάτω θα αναλύσουμε βήμα βήμα έναν ολοκληρωμένο κύκλο εργασιών που ακολουθεί ο εσωτερικός ελεγκτής της εταιρείας και ταυτόχρονα τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν έπειτα από την ολοκλήρωση του ελέγχου.

Ως πρώτο βήμα του εσωτερικού ελεγκτή ήταν να ζητήσει το καταστατικό της εταιρείας ώστε να εξακριβώσει το σκοπό, τη φύση των δραστηριοτήτων τους κανονισμούς λειτουργιών της διοίκησης αλλά και όλων εκείνων των απαραίτητων εγγράφων και πληροφοριών, με σκοπό την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ελέγχου. Τα πρώτα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν έπειτα από συναντήσεις με άτομα της διοίκησης από κάθε τμήμα ήταν η ισορροπημένη σχέση μεταξύ υπαλλήλων και διοίκησης αλλά και η σωστή κατανόηση της πολιτικής της εταιρείας, του τρόπου λειτουργίας της και των στόχων που έχουν τεθεί από τις δραστηριότητες της. Το μόνο δυσάρεστο συμπέρασμα ήταν η κακή οργάνωση των εγγράφων με αποτέλεσμα είτε να χάνεται χρόνος είτε τα ίδια τα έγγραφα. Για τον λόγο αυτό ο εσωτερικός ελεγκτής πρότεινε αρχικά την αγορά ενός χρηματοκιβώτιου συρταριού με σκοπό την ασφαλή φύλαξη των σημαντικών εγγράφων αλλά και την ψηφιοποίηση αυτών δημιουργώντας ένα δίκτυο αρχείων που πρόσβαση θα έχουν μόνο με εξουσιοδότηση που θα παραχωρεί η διοίκηση.

Το επόμενο βήμα του ελεγκτή ήταν να ζητήσει όλα εκείνα τα έγγραφα αναφορικά με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, τα προϊόντα, τους πελάτες και τους προμηθευτές της ώστε να ξεκινήσει ένας πιο διεξοδικός έλεγχος. Πρώτος έλεγχος έγινε στα πάγια περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης μελετώντας το ειδικό βιβλίο παγίων, ώστε να διαπιστώσει την συνολική αξία της. Κατά την διάρκεια εκτέλεσης του ελέγχου ο εσωτερικός ελεγκτής αντιλήφθηκε μέσω μιας λογιστικής καρτέλας ότι λείπει ένα κοπτικό μηχανήμα αξίας κάποιων χιλιάδων ευρώ. Αυτό το δεδομένο ήταν αρκετά σοβαρό και θα μπορούσε να οδηγήσει σε μη σωστές εκτιμήσεις της διοίκησης και φυσικά σημαντική απώλεια χωρίς να γίνει αντιληπτό. Στην συνομιλία του με κάποιους από τους υπαλλήλους βρέθηκε ότι το μηχανήμα αυτό κατά την αγορά του είχε συνοδευτεί από λάθος παραστατικά τα οποία αναφερόταν σε άλλο κοπτικό με άλλη

αξία. Έπειτα από επικοινωνία με τον αρμόδιο προμηθευτή διόρθωσε το λάθος και ενσωμάτωσε πλέον τα σωστά στοιχεία.

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου τα συμπεράσματα που καταγράφηκαν ήταν πως τα πάγια της Rust-Eze ήταν σωστά καταχωρημένα ημερολογιακά καθώς και η αξία τους, οι ολοκληρωμένες αποσβέσεις, τα πάγια τα οποία δεν έχει διαπιστωθεί ουδεμία μείωση και συμφωνούν πλήρως με το αναλυτικό καθολικό της οικονομικής μονάδας.

Στη συνέχεια του ελέγχου στα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας ο εσωτερικός ελεγκτής με ανακούφιση διαπίστωσε πως δεν υπάρχει κάποιο πρόβλημα και ότι η τιμολογιακή πολιτική είναι σωστή. Με άλλα λόγια βρήκε τα τιμολόγια πωλήσεων αρχικά σωστά αριθμημένα και χωρίς κάποιο να λείπει, η τιμολόγηση γινόταν σύμφωνα με τον ορισμένο τιμοκατάλογο και χωρίς διπλή καταχώρηση στο σύστημα. Με χαρά επίσης ο εσωτερικός ελεγκτής διαπίστωσε ότι το ίδιο σωστά ήταν και τα τιμολόγια ενδοκοινοτικής συναλλαγής που αφορούσαν τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στο κομμάτι των εσόδων και των πωλήσεων που τελούσε η Rust-Eze, μιας και η επιχείρηση πραγματοποιεί και εξαγωγικές πωλήσεις οι οποίες απαλλάσσονται από ΦΠΑ.

Τα ανοιχτά υπόλοιπα των πελατών δικαιολογήθηκαν από την πολιτική πληρωμής που έχει ορίσει η εταιρεία ως προς τους πελάτες της μιας και κατά πλειονότητα τα τιμολόγια είναι με πίστωση. Απόρροια βέβαια αυτού είναι και το μεγάλο πιστωτικό υπόλοιπο στο λογαριασμό της εταιρείας που εμφανίζεται, αφού οι εισπράξεις γίνονται σε μεταγενέστερο χρόνο. Για το λόγο αυτό και για να αποφευχθεί πρόβλημα ρευστότητας έχει συμφωνήσει τα τιμολόγια που εκδίδονται προς την Rust-Eze από τους προμηθευτές της να εκδίδονται με πίστωση επίσης.

Παρά το σωστό συμψηφισμό των λογιστικών βιβλίων και καταστάσεων στο κομμάτι της εισροής χρημάτων, ο εσωτερικός ελεγκτής μέσω της έκθεσης του πρότεινε στη διοίκηση με δεδομένο την μεγαλύτερη ανάπτυξη της εταιρείας στα επόμενα χρόνια, θα ήταν φρόνιμο οι αρμοδιότητες στο τμήμα του λογιστηρίου να διαχωριστούν καλύτερα για την μείωση κάποιου λάθους ή απάτης αλλά και τον βέλτιστο έλεγχο των στοιχείων του λογαριασμού των χρηματικών διαθέσιμων. Το παραπάνω δημιουργήθηκε κυρίως λόγω του ότι εντόπισε πως οι καταγεγραμμένες συντηρήσεις ενός συγκεκριμένου

μηχανήματος για την χρονική περίοδο την οποία τελούσε τον έλεγχο, ήταν αρκετά αυξημένη σε σχέση με τις δύο προηγούμενες χρήσεις.

Τέλος, μετά την ολοκλήρωση όλων των προηγούμενων σταδίων περί ελέγχου, ο εσωτερικός ελεγκτής εστίασε στο λογαριασμό του ανθρώπινου δυναμικού της Rust-Eze. Για αρχή ήθελε να εξετάσει αν οι συναλλαγές ήταν όλες αυθεντικές, εγκεκριμένες από την διοίκηση και φυσικά την εγκυρότητα της μισθοδοτικής κατάστασης. Με δεδομένο τα ανωτέρω και για μελλοντική ευκολία του ίδιου δημιούργησε ένα νέο φύλλο εργασίας με το οποίο θα μπορούσε να παρακολουθεί με μεγαλύτερη ευκολία μισθούς και επιπρόσθετες αμοιβές. Ο έλεγχος που διενεργήθηκε παρουσίασε ένα αρκετά σημαντικό πρόβλημα. Υπήρχε μέρος των υπαλλήλων είτε στη παραγωγή είτε σε θέσεις του διοικητικού που παρά τον υψηλό μισθό τους δεν βρισκόταν τις δηλωμένες ώρες εργασίας στην επιχείρηση και το αντίθετο. Υπάλληλοι που υπερέβαιναν το ωράριο εργασίας αλλά επειδή αυτό δεν εμφανιζόταν κάπου επίσημα, δεν λαμβάναν πάντα τις προβλεπόμενες υπερωρίες. Για τον λόγο αυτό, ο εσωτερικός ελεγκτής πρότεινε την εγκατάσταση προγράμματος ελέγχου εισόδου και εξόδου των ανθρώπων που συνθέτουν την επιχείρηση καθώς και την αναπροσαρμογή των μισθών και των υπερωριών όπου υπάρχει απαίτηση.

Συμπεράσματα του εσωτερικού ελεγκτικού έργου

Για να θεωρηθεί ένας έλεγχος ολοκληρωμένος θα πρέπει να ολοκληρωθεί και η συγγραφή της έκθεσης προς τη διοίκηση καταγράφοντας τα συμπεράσματα και τις πιθανές προτάσεις για την βέλτιστη λειτουργία και απόδοση της οικονομικής μονάδας. Με τον έλεγχο λοιπόν που πραγματοποιήθηκε στην Rust-Eze Ε.Π.Ε παρά του ότι δεν υπόκειται σε ιδιαίτερη ανάγκη για την ύπαρξη ανεξάρτητου τμήματος εσωτερικού ελέγχου, η διοίκηση της επιλέγει να τον εκτελεί κάθε έξι μήνες. Σκοπός είναι η βέλτιστη αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων και η αντιμετώπιση κατάλληλων εφαρμογών των διαδικασιών.

Σύμφωνα λοιπόν με όλα τα παραπάνω στοιχεία που καταγράφηκαν μέσω της διαδικασίας του ελέγχου, δεν θεωρείτε ότι υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα στα σημαντικότερα κομμάτια της εταιρείας. Τα οικονομικά δεδομένα που εμφανίστηκαν

συνάδουν μεταξύ των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χωρίς ιδιαίτερες αποκλείσεις. Υιοθετώντας η διοίκηση τις προτάσεις που έθεσε ο εσωτερικός ελεγκτής, αναφορικά με την βελτίωση νευραλγικών τμημάτων ζωτικής σημασίας της επιχείρησης, θεωρεί ότι η λειτουργίες της εταιρείας θα φθάσουν σε σημαντικό σημείο απόδοσης που θα συντελούν σε ένα ακόμα πιο σημαντικό βαθμό ανάπτυξης και βιωσιμότητας. Οι προτάσεις αυτές βέβαια κατατέθηκαν με αποδείξεις οι οποίες δημιουργήθηκαν κατά την διενέργεια του ελέγχου και έτσι ήταν αδύνατο να μην ληφθούν υπόψη από την διοίκηση.

Κεφάλαιο 8. Συμπεράσματα – Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Έπειτα από την ολοκλήρωση της βιβλιογραφικής μας έρευνας καθίσταται σαφές ότι η επιστήμη της ελεγκτικής αποτελεί έναν σπουδαίο επαγγελματικό κλάδο ο οποίος

συνδέεται άρρηκτα με τις οικονομικές και διοικητικές επιστήμες. Η ελεγκτική είναι σε θέση να ορίσει τους κανόνες και τις προϋποθέσεις που ένας έλεγχος θα λάβει μέρος σε μια οικονομική μονάδα με κύριο πάντα γνώμονα την ορθή διαχείριση των οικονομικών πόρων και την βέλτιστη απόδοση όλων των λειτουργιών της επιχείρησης. Επιπλέον, στοχεύουν στην δημιουργία και διατήρηση της εύρυθμης λειτουργίας της επιχείρησης για την παραγωγή ασφαλών αποτελεσμάτων, οι οποίες έρχονται σε πλήρη συμφωνία με τις θεσπισμένες βασικές αρχές.

Παράλληλα, η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας, η παγκοσμιοποίηση των αγορών, η τάση εδώ και χρόνια μικρές επιχειρήσεις να εξελιχθούν σε γιγάντιους κολοσσούς χωρίς όμως να κατέχουν γνώση και κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό, έχει οδηγήσει σχεδόν ανύπαρκτη την επίβλεψη και τον προσωπικό έλεγχο των στελεχών στην εκτέλεση λειτουργιών μιας εταιρείας. Για τους παραπάνω λόγους θεωρείται πλέον αναγκαίο η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου μέσα στην οικονομική μονάδα ώστε να εξασφαλιστεί στο μέγιστο η αποτελεσματικότερη και ο πιο αποδοτικός τρόπος λειτουργίας της μονάδας, κάνοντας χρήση των κατάλληλων μεθόδων ώστε να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη και η βιωσιμότητα της.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μία αντικειμενική και ανεξάρτητη δραστηριότητα που εκτελείται μέσα στην οικονομική μονάδα διαθέτοντας περισσότερο συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ο σχεδιασμός του ελέγχου αποσκοπεί στη βελτίωση των λειτουργιών και στην πρόσθεση αξιών. Στα πλαίσια αυτά μπορεί να θεωρηθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος συντελεί στην επίτευξη των στόχων που διοίκηση έχει ορίσει, την δημιουργία διαφάνειας στις συναλλαγές, στην αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων, στην ανάπτυξη ενός αποδοτικού συστήματος ελέγχου μέσα στην εταιρεία και στην βελτίωση των μεθόδων διοίκησης όλων των τμημάτων.

Με άλλα λόγια φανερώνεται ο σημαντικότητα ύπαρξης εσωτερικού ελέγχου μέσα σε μία αναπτυγμένη οικονομική μονάδα ανεξαρτήτου μεγέθους. Ο καθορισμός των αναγκών και η έγκαιρη αντιμετώπιση τους αποτελούν δύο σημαντικές διαδικασίες για την παροχή υψηλών προδιαγραφών υπηρεσιών ή προϊόντων. Η ανάλυση των δραστηριοτήτων και του αντικειμένου εργασίας της μονάδας καθώς και των ζητημάτων που θεωρούνται κρίσιμα να αντιμετωπιστούν από κατάλληλες πάντα τεχνικές ελέγχου,

επιτρέπει πάντα τη δημιουργία ρεαλιστικών προτάσεων ανάπτυξης και ευημερίας της επιχείρησης.

Σε συνδυασμό όμως με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών καινοτομιών στο τομέα των πληροφοριακών συστημάτων, θεωρείται αναγκαία η υλοποίηση διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου να πραγματοποιείται με νέα μέσα τα οποία θα συντελούν στην εξέλιξη της συνολικής εικόνας των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας. Όπως και στις παραπάνω ενότητες αναφέρθηκε ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί τον κεντρικό δίαυλο μεταφοράς εντολών και μηνυμάτων από την διοίκηση σε όλα τα υπόλοιπα επίπεδα ιεραρχίας και το αντίθετο.

Καταληκτικά και σε ότι αφορά το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, το κυριότερο συμπέρασμα που αποδόθηκε μέσα από την ανασκόπηση ήταν ότι η σωστή λειτουργία ενός τμήματος εσωτερικού ελέγχου που συντίθεται από ελεγκτές με την κατάλληλη εξειδίκευση και εφαρμόζουν ένα σύστημα συντονισμένου ελέγχου, προσφέρουν την δυνατότητα στην οικονομική μονάδα να διαθέτει ένα μεγάλο πλεονέκτημα έναντι του ανταγωνισμού σχετικά με την λανθασμένη διαχείριση των οικονομικών πόρων αλλά και την ορθή χρήση μεθόδων για την βελτιστοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, θεωρήθηκε σημαντικό η παρουσίαση μιας εικονικής εταιρείας, της Rust-Eze Ε.Π.Ε, ως μελέτη περίπτωσης, ώστε να δείξουμε και σε πρακτικό επίπεδο τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω.

Ολοκληρώνοντας την βιβλιογραφική μας έρευνα ένα σημαντικό ερώτημα που δημιουργήθηκε και ίσως μπορεί να είναι και ένα καλό θέμα για παραπάνω διερεύνηση είναι λόγοι που οικονομικές μονάδες δεν διαθέτουν ακόμη συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Τι μπορεί να συντελεί σε αυτό? Η έλλειψη χρηματοδοτικών πόρων για την αποκτησή τους ή έλλειψη γνώσης για την χρήση τους, ίσως βοηθούσαν να κατανοήσουμε εύκολα το ερώτημα μας αλλά όχι και να το ασπαστούμε. Θα μπορούσε το κράτος και πλέον σε αυτή την αναπτυγμένη τεχνολογικά αγορά που έχει δημιουργηθεί να δώσει κίνητρα στις επιχειρήσεις και ωφέλη προς την διάθεση των συστημάτων αυτών. Έπειτα θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας ενιαίος και αξιοκρατικό

σύστημα που θα μπορούσε να ελέγχει όλες τις μονάδες αυτές για την αποφυγή παρατυπιών και μη νόμιμων κινήσεων.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ American Accounting Association Committee on Basic Auditing Concepts, «A Statement of Basic Auditing Concepts», (1972) Accounting Reviews, Supplement to Vol.47
- ❖ Baude J., (1969), Traite complet de controles et expertises comptables, Bruxelles:, Editions Comptables, Commerciales et Financieres, pp324-329

- ❖ Baumgartner D., Hamilton A., (2004), Internal Audit: Consider the implications, Healthcare financial management, issue vol 58 pp 246-253
- ❖ Colbert L. J., (2002), “Corporate governance: Communications from internal and external auditor”, Managerial Auditing Journal, Vol. 17, No. 3, pp. 147-152
- ❖ Dittenhofer M., (2001), “Internal Auditing effectiveness: An expansion of present methods”, Managerial Auditing Journal, Vol. 16, No. 8, pp. 443-450
- ❖ Goodwin, J. and Kent, P. (2006). “Relation Between External Audit Fees, Audit Committee Characteristics and Internal Audit”, Accounting and Finance, pp.387-404.
- ❖ Karagiorgos, T., Drogalas, G., Gotzamanis E. and Tampakoudis, I. (2009). “The Contribution of Internal Auditing to Management”, International Journal of Management Research and Technology, 3(2), Serials Publications, pp. 417- 427.
- ❖ McNaughton, D., Rawling, P., (2007), Deontology, The Oxford Handbook of Ethical Theory, Oxford University Press
- ❖ Meigs W., Larsen J., Meigs R., 1984, ‘‘Ελεγκτική’’, Μετάφραση: Διαμαντόπουλος Θ., Ταλαρούγκας Ι., Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 425-437
- ❖ Pantelidis P., (2009), Conceptual framework of auditing. Tax audit approach, International Journal of Management Research and Technology, 3(2), Serials Publications, pp. 409-416
- ❖ Pinsker R., (2003), “XBRL awareness in auditing: a sleeping giant?”, Managerial Auditing Journal, 18(9), pp. 732-736
- ❖ Sawyer L., (2003) Sawyer’s Internal Auditors, The practice of Modern Internal Auditing, The Institute of Internal Auditors, 5th edition, pp 120-121
- ❖ The Institute of Internal Auditors, Revised Standards, Effective January 1, Διεθνή Πρότυπα, σελ 27, <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>, (πρόσβαση: 11/10/2019)

- ❖ Tsalavoutas I., & Evans L. (2010), "Transition to IFRS in Greece: financial statement effects and auditor size," *Managerial Auditing Journal*, 25(8), pp. 814–842
- ❖ William M. Jr., S. Glover, Pawitt D., (2016), *Auditing and Assurance services: a systematic approach*, 8th Edition
- ❖ Βερβερίδης Ν., (1998), Σημειώσεις Ελεγκτικής, ΤΕΙ Λογιστικής, Θεσσαλονίκη σς 97 – 101
- ❖ Γρηγοράκος Θ., (1989), Γενικές αρχές ελεγκτικής για χρήση των μελών του Σ.Ο.Λ., Αθήνα, Εκδόσεις: Σώμα Ορκωτών Λογιστών, σελ 126-128
- ❖ Δήμου Ν., (2000), Ελεγκτική: βασικές αρχές γενικής τραπεζικής και ελεγκτικής, Εκδόσεις : ΕΛΛΗΝ, Αθήνα σελ 36-42
- ❖ Διαμαντόπουλος Θ, Ταλαρούγκας Ι., (1985) , Ελεγκτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ, 22-27
- ❖ Δρίτσας Σ., (2015), Ελεγκτική Δημοσίου Τομέα: Οι βασικές έννοιες, Εκδόσεις Ανάπτυχο, Τεύχος 5, σελ 437-438
- ❖ Ζαφειράκου Η. και Ταχυνάκης Π., (2007), Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική Προσέγγιση, Σπουδαί, Τόμος 57, Τεύχος 1ο , Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- ❖ Καββαθάς Σ., Εσωτερικός και Εξωτερικός έλεγχος: Διαφορές και ομοιότητες στη σύγχρονη εποχή, περιοδικό: Accountancy Greec, Αθήνα, τεύχος 30
- ❖ Καζαντζής Χ., (2006), Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση εννοιων, Αρχών κσι Προτύπων, Business Plus, Αθήνα σελ. 85-89
- ❖ Κάντζος, Κ. και Χονδράκη, Α. (2006). Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική II, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα. Σελ176-185
- ❖ Καραμάνης Κ., (2008), Σύγχρονη ελεγκτική θεωρία και Πρακτική σύμφωνα με τα διαθνή λογιστικά πρότυπα, Εκδόσεις : ΟΠΑ, Αθήνα σελ 82-96

- ❖ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), Εγχειρίδιο Εσωτερικού Ελέγχου για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, σς 21 – 30 http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/252/Esoterikos_Elegxos_web.pdf
- ❖ Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Ελεγκτική, (σημειώσεις), Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων σς 7-9
- ❖ Παπαδάτου Θ., (1998), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος, Εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα, σελ. 76-79
- ❖ Παπαδάτου Θ., (2001), Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιρειών: Εφαρμογές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Έλεγχος διαχείρισης, Εκδόσεις Σακκουλα, Αθήνα
- ❖ Παπαδάτου, Θ. (2005). Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιρειών, Β., εκδόσεις Σακούλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- ❖ Παπάς Α., (1999), «Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική», Αθήνα: Εκδόσεις Γ. Μπένου
- ❖ Παπαστάθης Π., (2014), «Ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) και η πρακτική εφαρμογή του», Ιδιωτική έκδοση, Αθήνα σελ 541-552
- ❖ Πρωτοψάλτης, Ν., Σαρακοστίδης, Σ., (2003), Ελεγκτική ναυτιλιακών επιχειρήσεων, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα
- ❖ Σταυρόπουλος Α., (2005), Ελεγκτική, Θεσσαλονίκη σελ. 18-23
- ❖ Τσακλάγκανος Α, (2005), Ελεγκτική, Εκδοτικός Οίκος Αδερφών Κυριακίδη Α.Ε, Αθήνα, σελ. 49-53
- ❖ Φλιτούρης, Α., (2007). Εσωτερικός - Εξωτερικός και Φορολογικός Έλεγχος (2η εκδ.). Θεσσαλονίκη: Ιδιωτική, σελ32-46

